

Samiyel

di téere bu jëkk bi

Le premier livre de Samuel en wolof

traduit de l'hébreu et publié par
la Mission Baptiste du Sénégal

B.P. 8408, 14523 Dakar

B.P. 1229, 23022 Thiès

Traduction provisoire

Droit de reproduction © 2013 Mission Baptiste du Sénégal

Tous droits réservés.

Quiconque voudrait le reproduire devra inclure la déclaration de droit d'auteur ci-dessus.

Pour la reproduction en plus de 250 exemplaires, veuillez écrire à l'adresse suivante:

B.P. 1229 — Thiès, Sénégal

Ku ko bëgga sotti, na ci boole kàdduy sañ-sañu boroom yii:

"© 2013 Mission Baptiste du Sénégal."

Ku ko bëgga sotti lu ëpp 250 yoon, na bind ci :

B.P. 1229 — Thiès, Sénégal

Pour mieux lire ce livre...

L'alphabet officiel dont on se sert est facile à lire. Les seuls symboles qui présentent une certaine difficulté sont les suivants:

j	se trouve dans	la paix	--jàmm (ji)
	et	dernier	--mujj
c	se trouve dans	le couscous	--cere (ji)
	et	descendre	--wàcc
ñ	se trouve dans	tous	--ñépp
	et	refuser	--bañ
x	se trouve dans	savoir	--xam
	et	la main	--loxo (bi)
ë	se trouve dans	l'œil	--bèt (bi)
	et	demain	--ëllëg
ŋ	se trouve dans	la mâchoire	--ŋaam (wi)
	et	seulement	--doŋŋ

Une différence existe entre **a** et **à**

baigner	--sang	revêtir	--sàng
l'encensoir	--and (bi)	accompagner	--ànd

La voyelle est **doublée** pour indiquer la longueur

valoir	--jar	passer par	--jaar
être propre	--set	chercher	--seet
le cœur	--xol (bi)	regarder	--xool
le nom	--tur (wi)	répandre	--tuur

La voyelle est **accentuée** pour indiquer la fermeture

souper	--reer	être perdu	--réer
jeûner	--woor	être sûr	--wóor

Li nuy bëgga lim lu nu tëral la, bëgg cee déggook bokki jàngkat yu tedd yi,
ngir déggin wi leer, ba deesu ko jaawatle.

Nanu ràññee...

nanu ak nañu

Dees na wax: «(Nun) war nañoo dem» (**n** bi am maas bii: ~).

Waaye danu koo taamoo binde nii:

«(Nun) war **nanoo** dem,»

ngir ñu bañ koo jaawatleek: «War nañoo dem (ñoom).»

naa ak na

Bu loolu weesoo, dees na wax: «(Moom) war naa dem.»

Waaye danu koo taamoo binde nii:

«(Moom) war **na** dem,»

ngir ñu bañ koo jaawatleek: «War **naa** dem (man).»

leen ak léen

Te it dees na wax, «Bëgg nanu leen (ñoom).»

Waaye danu koo taamoo binde nii:

«Bëgg nanu **léen** (ñoom),» (**léen** am maas bii: ´)

ngir ñu bañ koo jaawatleek: «Bëgg nanu **leen** (yéen).»

Noonu:

Yéen ñi gëm, Yàlla musal na **leen**.

Ñoom ñi gemul, Yàlla rëbb na **léen**.

Boo gisee màndarga mii — , xamal ne kàddu gee yeggul. Dafa dog, mbaa
muy wax ju ñu junj rekk.

Mbind yi ñu ràññale ak yi ñu dijjal, bokkul ci mbindum Yàlla mu sell, mi
ñu jukkee ci téere yu jëkk ya.

Boo gisee baat bu ñu tofal araf bu tuuti bu mel nii a, seetal lu muy
tekki ci suufu xët mi.

Boo gisee tomb bii ° ci boppu baat, seetal lu muy tekki ci *Leeral yi*, fi téere
biy waaja jeexe.

Samiyel

di téere bu jëkk bi

Aana ñaan na doom

1 ¹ Amoon na waa ju tudd Elkana, dëkkoon Raama^a, ca diiwaanu Cuuf ga ca tundi Efrayim. Baayam di Yerowam, baayu kooku di Eliyu, baayu Eliyu di Towu, baayu Towu di Cuuf mu Efrayim, baayu. ² Elkana amoon na ñaari soxna. Kenn ka di Aana, ka ca des di Penina. Penina amoon na ay doom, waaye Aana amul woon doom. ³ At mu nekk waa jooja daa na jóge fa mu dëkk, dem Silo màggali fa Aji Sax jiy Boroom gàngoori xare yi, sarxalal ko fa. Fa la Ofni ak Fineyas, ñaari doomi Eli yu góor ya, doonoon °sarxalkati Aji Sax ji. ⁴ Saa yu Elkana daan sarxal, da daan jox soxnaam Penina ci yàppu sarax si, moom mook i doomam yépp, góor ak jigéen. ⁵ Waaye Aana la daan jox mu ëpple ñaari yoon, ndax dafa soppoon Aana moomu Aji Sax ji defoon amul doom. ⁶ Noonu wujjam dëkke koo tooñ, di ko naqaral ndax la Aji Sax ji def amul doom. ⁷ Ñu nekke ko rekk, at mu Yàlla sàkk. Saa yu Aana demee ca kër Aji Sax ji, wujj wa di ko tooñ, ba muy jooy, du nangoo lekk. ⁸ Elkana jëkkër ja di ko wax ne ko: «Aana, looy jooy, ak lu la tee lekk? Lu la tax ne yogg nii? Dama laa gënalul fukki doom yu góor, man?»

⁹ Mu am bés ñuy bokk lekk, naan ba noppi foofa ca Silo. Aana jóg. Booba Eli sarxalkat baa nga ca toogu ba, feggook jënu buntu màggalukaayu Aji Sax ja. ¹⁰ Aanaa nga ca naqaru xol wu réy, di jooy, tey ñaan ci Aji Sax ji. ¹¹ Ci biir loolu Aana xas, daldi ne: «Éy Aji Sax ji, yaw miy Boroom gàngoori xare yi, xoolal njàqare jii ma nekke, man sa jaam. Ngalla bàyyi ma xel te bañ maa fàtte! Soo ma mayee doom ju góor déy, dinaa la ko sédde, yaw Aji Sax ji, giiru dundam gépp, te saatus watukaay du jaar ci boppam muk^b.»

^a **1.1 Raama** mooy Raamatayim ba tey.

^b **1.11** Njañ lu ñu dul wat, moom lañu daan màndargaale nit ku ñu sédde Aji Sax ji.

¹² Aana jàppoo ko, di ñaan ci Aji Sax ji, Eli nemmiku gémmiñ ga. ¹³ Booba Aanaa ngay ñaan ca xolam, ay tuñam di yëngu, te déggeesul baatam. Eli foog ne dafa màndi, ¹⁴ ne ko: «Foo àppal sa màndite mi? Doxal, giifali sa ñoll wi fale waay!»

¹⁵ Aana ne ko: «Du loolu de, sang bi. Dama di jigéen ju ànd ak naqaru xol, waaye du biiñ, du leneen luy màndiloo lu ma naan. Dama doon diis Aji Sax ji sama tiisu xol. ¹⁶ Bu ma jàppe jigéen ju bon, ngalla sang bi, ndax njàqareek u tiis wu réy déy a ma tax di ñaan booba ba léegi.» ¹⁷ Eli ne ko: «Kon nag demal ak jàmm, te yal na la Yàllay Israyil nangul li nga koy ñaan.» ¹⁸ Aana ne ko: «Amiin, yal nanga ma yàgga yéwéne, sang bi.» Ba mu ko defee Aana dem yoonam, doora mana lekk, kanam ga leer.

¹⁹ Ba loolu amee Elkana ak njabootam teela xëy ca ëllëg sa, màggal Aji Sax ji, ba noppi bàyyikoo fa, ñibbi seen kër ca Raama.

Lu jëm ci juddub Samiyel ak ngoneem

Noonu Elkana dëkkoo Aana soxnaam, Aji Sax ji nangul Aana. ²⁰ Aana ëmb ca at ma, am doom ju góor, tudde ko Samiyel (mu firi Yàlla dégg na), ndax da ne: «Aji Sax ji laa ko ñaan.»

²¹ Ba loolu weesoo Elkana ànd ak njabootam gépp dellu Silo, defali Aji Sax ji saraxu at ma, boole ca sarax ba mu xasoon ne dina ko def. ²² Waaye Aana demul, ndax dafa wax jëkkëram ne ko: «Gannaaw bu xale bi feree laa koy yóbbu, sédde ko Aji Sax ji, mu féete foofa fàww.» ²³ Elkana, jëkkër ja, ne ko: «Kon baax na, defal noonu nga bëgg. Toogal fii yaak moom, ba feral ko ba noppi. Yal na Aji Sax ji sottal la mu waxoon rekk.» Noonu ndaw sa des ca kër ga, di nàmpal doomam, ba keroog ba mu ko feralee.

²⁴ Naka la feral xale bi, ànd ak moom, muy lu tuut, mu yóbbaaale yëkku ñetti at^c ak fukki kiloy sunguf ak mbuusu biiñ, yóbbu ko ca kër Aji Sax ji ca Silo. ²⁵ Ba mu ko defee ñu rendi yëkk wa, ba noppi indi xale ba ca Eli. ²⁶ Aana ne ko: «Sang bi, baal ma de waaye giñ naa, nga fekke, maay ndaw si taxawoon

^c 1.24 yëkku ñetti at: am na ñu naan ñetti yëkk.

fii ci sa wet, di ñaan Aji Sax ji. ²⁷ Xale bii moo ma taxoon di ñaan, te Aji Sax ji may na ma la ma ko ñaanoon. ²⁸ Léegi nag man maa ko sédd Aji Sax ji giiru dundam, muy céru Aji Sax ji ba fàww.» Ba loolu amee ñu màggal Aji Sax ji foofa.

Aana sant na

2 ¹ Ci kaw loolu Aana ñaan ne:
«Sama xol a ngi lay bége, Aji Sax ji,

ci yaw, Aji Sax ji, laay ame doole.

Duma noppee ree samay noon,

di bânneexoo sag wall.

² «Kenn sellul ni yaw, Aji Sax ji,
amuloo dend moos,
sëseesul ci kenn ku mel ni yaw, sunu Yàlla.

³ «Noppileena tēggū ngalla,
te selawal seeni kañu,
Yàllaa xam, di Aji Sax ji,
te mooy natt jēfi nit.

⁴ Jàmbaar fitt, mu damm,
ña daa tërëf, gañoo kàttan.

⁵ Ña reggoon, bindu tey, di dunde,
ña xiifoon, noppee liggéey.

Ana kum njur të woon, tey mu jur juróom jaar,
te yaayu góori góor lax, ne làpp.

⁶ «Aji Sax jeey faat, di dundal,
di fat jaam njaniiw, di ko ca génnee.

⁷ Aji Sax ji rekk ay xañe, di maye,
mooy detteel it, di kaweel.

⁸ Mooy yékkatee aji ndóol ci pëndub suuf,
jële way ñàkk ci mbuubit,
boole léen dëj ca garmi ya,
sédde léen jataay bu tedd.

«Aji Sax jee moom kenuy suuf,
samp ca àddina.

⁹ Mooy sàmm jéegoy wóllëreem,
ku bon di sàнку cig lëndëm.
Ndaxam doole mayul jaam ndam!

¹⁰ Aji Sax jee falaxe ñi ko noonoo,
di dënoo asamaan, dal ca seen kaw.
Aji Sax jee àtte àddina, ba mu daj,
di kàttanal buuru ñoñam,
tey kaweel ki mu °fal.»

¹¹ Gannaaw ba loolu wéyee Elkana ñibbi Raama ga mu dëkk.
Xale bu góor ba moom, des ca Silo, topp ca gannaaw Eli °sarxalkat ba, di
liggéeyal Aji Sax ji.

Lu jëm ci doomi Eli

¹² Doomi Eli yu góor ya nag def ñu bon, te sofental Aji Sax ji.

¹³ La °sarxalkat yooyu daan def ak mbooloo ma mooy saa yu nit indi waan
sarax, bu ñuy togg yàppu jur ga, surgab sarxalkat ba day ñàbb roqub ñetti
càq, dikk, ¹⁴ capp ko ca biir, muy ndab lu tell, mbaa kawdir, mbaa cin, mbaa
mbana-- lu roq ba génne rekk, sarxalkat baa koy féetewoo. Noonu lañu daan
def ak mbooloom °bànni Israyil, ya daan ñëw foofa ca Silo yépp.
¹⁵ Rax-ca-dolli bala ñoo lakk nebbon ba^d sax, surgab sarxalkat ba da daan
dikk, ne nit kay sarxal: «Joxal sarxalkat bi ci yàpp wi, mu saaf. Du nangu, nga
jox ko yàpp wu ñor, yàpp wu xonq rekk.» ¹⁶ Su ko nit ka waxee ne ko, «Xanaa

^d 2.15 *nebbon*: seetal ci Sarxalkat yi 3.16-17.

dees na lakk nebbon bi jëkk, nga doora sàkk lu la neex,» surga ba ne ko: «Mukk! Léegi nga ma ciy jox, lu ko moy ma sàkkal sama bopp, jaay la doole.»

¹⁷ Noonu xale yu góor ya di tooñ Aji Sax ji lool, di sofental saraxu Aji Sax ji.

¹⁸ Fekk na Samiyel moom di sol °xar-sàanneem mu ñu ràbbe wëñ gu èccu ba sew, di liggéeyal Aji Sax ji.

Lu jëm ci waa kër Samiyel

¹⁹ At mu jootaan yaayu Samiyel ràbbal Samiyel mbubb mu ndaw, yóbbul ko, buy ànd ak boroom këram, di joxeji saraxu at ma. ²⁰ Eli da daan ñaanal Elkana ak soxnaam, naan: «Yal na la Aji Sax ji may ay doom ak sa soxna sii, ñu wuutu ki mu sédd Aji Sax ji.» Su loolu weesoo ñu ñibbi. ²¹ Gannaaw ba loolu wéyee Aji Sax ji dikke Aana aw yiw, mu ëmb ay yoon, am ñetti doom yu góor ak ñaar ñu jigéen.

Ci biir loolu Samiyel moom di màgg ci liggéeyu Aji Sax ji.

Eli sikk na ay doomam

²² Eli màggatoon na lool. Ci kaw loolu mu yég mboolem la doomam yu góor ya doon def ak Israyil gépp, teg ca di tédde jigéen ña daan liggéey ca bunt °xaymab ndaje ma. ²³ Mu ne léen: «Ana lu waral ngeen di def jëf jii? Maa dégge ci mbooloo mépp seen jëf yu bon yi ngeen nekke. ²⁴ Aa! Xale yi, na dakk kat, ndax lu ñaaw laay dégg ci yéen, te mu ngi siiw ci mbooloom Aji Sax ji. ²⁵ Su nit tooñee moroomu nitam, Yàlla dina ko àtte; waaye su tooñee Aji Sax ji, ana ku koy layool?» Loolu taxul xale yu góor ya déggal seen baay. Booba fekk na Aji Sax ji nar léena rey.

²⁶ Ci biir loolu yépp, ngóor sa Samiyel di màgg, di ku neex Aji Sax ji, neex nit ñi.

Nitu Yàlla rëbb na Eli

²⁷ Mu am bés genn góoru Yàlla ñëw ca Eli ne ko: «Aji Sax ji nee na: “Feeñu woon naa sa waa kër baay ci lu leer, ba ñu nekkee Misra ca kilifteefu Firawna. ²⁸ Damaa tannée sa baay ci digg giiri Israyil yépp, muy sama

°sarxalkat, di àgg ca sama °sarxalukaay, di ma taalal cuuraay, sol °xar-sànni mi, janook man. Dénk naa it sa waa kër baay mboolem sarax yi ma °bànni Israyil di lakkal. ²⁹ Lu tax ngeen di sofental sama sarax yi ñu may rendil ak yeneen yu ñu may defal, te ma santaane ko ci sama dëkkuwaay? Lu waral nga gëna wormaal sa doom yu góor ci man mii, ba tax ngeen di yafloo li gën ci lépp lu ma sama mbooloom Israyil mii sarxalal?” ³⁰ Kon nag déglul kàddug Aji Sax jiy Yàllay Israyil: “Waxoon naa moos ne, sa waa kër ak sa waa kër baay ay sasoo di ma liggéeyal ba fàww,” waaye Aji Sax ji dafa wax tey ne: “Loolu jomb naa koo def tey. Ñi ma wormaal laay wormaal, waaye ñi ma sofental dees na léen torxal. ³¹ Te kat ay bés a ngi ñëw dinaa wàññee ci sa waa kër ak sa waa kër baay mboolem lu toll ci digg dooleem, ba deesatul gis góor gu màggat ci sa askan. ³² Dinga saxoo njàqare ci sama dëkkuwaay. Israyil dina baaxle moos, waaye du tax ku góor dem ba màggat ci sa waa kër muk. ³³ Du tere ma bàyyi ku bokk ci yaw, mu di ma liggéeyal ci sama sarxalukaay, waaye dinaa la jooyloo, ba nga ñàkk i bët, teg la njàqarey xol, te saw askan yépp ay dee ci seen digg doole. ³⁴ Li nga ciy def ab takk mooy Ofni ak Fineyas, sa ñaari doom yu góor yii dinañu bokk dee ci benn bés. ³⁵ Te it dinaa tànnal sama bopp sarxalkat bu am kóllère, bu may defal li ma rafetlu ak li ma bëgg ci sama xol. Dinaa saxal këram, mu nekk fàww ci kanam ki ma °fal. ³⁶ Su ko defee mboolem ku des ci sa waa kër dina ko sujjóotalsi, di sàkku ci moom aw dogu xalis mbaa dogu mburu, te di ko leewaayoo liggéeyu sarxale bu mu mana doon, ngir am lu mu lekk.”»

3 ¹ Noonu ngóor sa Samiyel moom topp ca gannaaw Eli, di liggéeyal Aji Sax ji.

Yàlla def na Samiyel yonent

Kàdduy Aji Sax ji néewoon na ca yooya jamono, te Aji Sax ji daawul feeño lu bare.

² Mu am bés Eli tëdd fa mu taamu woon, fekk bët ya naqari, ba daanaka gisatul. ³ Booba làmpu màggalukaayu Yàlla ba feyagul, te Samiyel a nga tëdd

ca biir màggalukaayu Aji Sax ja, fa °gaalu Yàlla ga nekk. ⁴Aji Sax ji woo Samiyel, mu ne: «Naam,» ⁵daldi daw ba ca Eli ne ko: «Maa ngi, noon naa danga maa woo?» Eli ne ko: «Wootewuma de, dellul tēddi.» Mu dellu tēddaat.

⁶Aji Sax ji dellu woo Samiyel, Samiyel jóg, dem ca Eli ne ko: «Maa ngi, noon naa danga maa woo?» Eli ne ko: «Wootewuma de doom, dellul tēddi.»

⁷Booba Samiyel xamagul woon Aji Sax ji, te kàddug Aji Sax ji masu ko woon dikkal.

⁸Aji Sax ji wooti Samiyel ñetteel bi yoon, Samiyel jóg, demaat ba ca Eli ne ko: «Maa ngi, noon naa yaa ma woo?» Eli nag xam ne Aji Sax jeey woo xale bi. ⁹Mu ne Samiyel: «Demal tēddi, bu la woowatee, wax ko ne ko: “Naam, Aji Sax ji, maa ngi lay déglu, Sang bi.”» Samiyel dellu tēdd fa muy tēdd.

¹⁰Ba mu ko defee Aji Sax ji dikk teew foofa, wooti ko na woon ne ko: «Samiyel, Samiyel.» Samiyel ne: «Naam, maa ngi lay déglu, Sang bi.» ¹¹Aji Sax ji wax Samiyel ne ko: «Mbir a ngi, mu may waaja def ci digg °bànni Israyil, di mbir muy buur noppi mboolem ku ko dégg. ¹²Su boobaa dinaa matal mboolem lu ma waxoon ci Eli ne mooy dal waa kēram; duma ci bàyyi dara. ¹³Ndax kat waxoon naa ko ne ko dinaa mbugal waa kēram ba fàww ngir bàkkaar bi mu doon nēpp-nēppal. Ay doomam dañu maa ñàkke teggin, te taxul mu waññi léen. ¹⁴Looloo waral ma giñal waa kēr Eli ne, du lenn lu mana far mukkk ñaawteefu waa kēram, du saraxu jur, te du beneen sarax.»

¹⁵Naka la Samiyel tēdd ba ca suba sa, daldi tijji bunti kēr Aji Sax ja. Booba ragal na nettli Eli peeñu ma, ¹⁶waaye Eli woo ko ne ko: «Moo, Samiyel doom.» Samiyel ne ko: «Naam.» ¹⁷Eli ne ko: «Kàddu gi ñu la wax, lu mu doon? Bu ma nēbbu kay. Yàlla na la Yàlla teg mbugal mu gēna tar, soo ma nēbbee lenn lu mu la wax.» ¹⁸Samiyel wax ko lépp, nēbbu ko ca dara. Eli ne: «Moom de mooy Aji Sax ji. Kon na def li ko soob.»

¹⁹Naka la Samiyel di màgg, Aji Sax ji ànd ak moom, ba du genn kàddu gu Samiyel wax, mu fanaan àll. ²⁰La ko dale Dan ca bēj-gànnar ba ca Beerseba ca bēj-saalum, bànni Israyil gépp seede ne, Samiyel daal, yonentub Aji Sax ji la. ²¹Aji Sax ji nag jàppoo di feeñu Samiyel ca Silo, di ko dikke kàddoom.

4¹ Noonu Samiyel di jottali mboolem Israyil kàddug Aji Sax ji.

Nangu nañu gaalu Yàlla ga

Gannaaw loolu am na bés Israyil dem, di xarejeek waa Filisti. °Bànni Israyil a nga dal ca Eben Eser, waa Filisti dal ca Afeg. ² Waa Filisti defaru ba jekk, janook Israyil, xare ba jib. Waa Filisti дума Israyil, rey ca ñoom lu jege ñeenti junni ca toolu xare ba. ³ Ba mbooloo ma ñibbee ca dal ba, magi Israyil ña naan: «Lu waral Aji Sax ji bàyyi waa Filisti дума nu tey? Nanu dem ba Silo, jëli °gaalu kóllëreg Aji Sax ji; bu nekkee ci sunu biir, dina nu musal ci sunuy noon.»

⁴ Ci kaw loolu mbooloo ma yónni ay ndaw ca Silo, ñu jëli gaalu kóllëreg Aji Sax jiy Boroom gàngoori xare yi, foofa Aji Sax ji teew, tiim ñaari malaakay serub ya^e ko séq. Ofni ak Fineyas, ñaari doomi Eli yu góor ya, ña nga woon ca wetu gaalu kóllëreg Aji Sax ja.

⁵ Ba gaalu kóllëreg Aji Sax ji duggsee ca dal ba, Israyil gépp a bokk àddu ca kaw ndax bég, ba suuf say riir. ⁶ Waa Filisti dégg coow la naan: «Waaw, coow lu réy loolu ca dalub °Ebrë ya, lu mu doon?»

Ba waa Filisti yégee ne, gaalu kóllëreg Aji Sax ja dugg na ca biir dal ba, ⁷ tiitaange jàpp léen, ñu naan: «Am na yàlla ju dugg ca biir dal ba; nun de ngalla nun! Guléet tey lu mel nii am! ⁸ Céy ngalla nun! Moo ku nuy musal ci jii yàlla ju bare doole? Yàlla jii moo dumaa woon waa Misra xeeti mbugal yu nekk, ca màndiñ ma. ⁹ Dëgërluleen déy te diy góor, yéen waa Filisti, nde lu ko moy ngeen doon jaami Ebrë yi, na ñu nekke woon sunuy jaam. Góor-góorluleen boog te xeex.»

¹⁰ Noonu waa Filisti yebu ca xare ba, дума bànni Israyil, ba ku nekk daw wuti xaymaam. Jéll ba réy na lool; ndax Israyil ñàkk na ca fanweeri junniy

^e 4.4 *serub ya*: baatu ebrë la. Ay malaaka lañu yu bokk ak Yàlla jataay. Gaalu kóllëre gu sell ga, ñaari serub yu ñu tégge wurus lañu teg ca kawam, ñu tiim ko, seeni laaf tàllalu, di saamandaay ngàngunem buur. Loolu di wone ne Yàlla Aji Sax jaa nga fa teew, na mu teewe ca kaw asamaan, serub ya yéew ko. Yàlla ci boppam nag kenn jëmmalu ko fa, na ñu jëmmale serub ya ñu tegg.

xarekat. ¹¹ Ñu daldi nangu gaalu Yàlla ga; Ofni ak Fineyas, ñaari doomi Eli yu góor ya, dee.

Fitna dikkalaat na waa kër Eli

¹² Ba mu ko defee jenn waay ju bokk ci giiru Beñamin, dawé ca toolu xare ba bésub keroog, jubal Silo. Yére yaa nga mu xotti, boppam mu sotti ci suuf, di ko naqarloo. ¹³ Ba mu agsee, fekk nii Eli ca toogu ba, ca peggu yoon wa. Ma ngay séentu, ndax xel ma dalul woon ca °gaalu Yàlla ga. Naka la waa ja duggsi ca dëkk ba, ba wax la xew, dëkk ba bépp yuuxoondoo.

¹⁴ Eli dégg coow la ne: «Coow loolu lu mu?» Waa ja ne coww ba ca Eli. ¹⁵ Booba Elee nga ca juróom ñeent fukki at ak juróom ñett (98), bët ya ne xóll te gisatul dara. ¹⁶ Waa ja ne ko: «Maa ngi jóge nii ca toolu xare ba. Ca laa dawé tey jii.» Eli ne ko: «Doom, lu xew?» ¹⁷ Ndaw la ne ko: «°Bànni Israyil daw na, waa Filisti dàq nañu léen, te mbooloo ma ñàkk na ñu bare. Ofni ak Fineyas, sa ñaari doom yu góor ya sax, dee nañu, te it nangu nañu gaalu Yàlla ga.» ¹⁸ Naka la tudd gaalu Yàlla ga, Eli xàwwikoo ca toogu ba, daanoo njaaxaanaay ca wetu bunt dëkk ba. Loos wa damm, mu dee, ndax booba day mag mu ànd ak yaramam. Eli jiite woon na Israyil ñeent fukki at.

¹⁹ Fekk na goroom, ba doon soxnas jëkkëram ak jëkkëram faatu nañu, mu daldi sukk wasin, waaye fekk na metitu mat wi ëpp ko doole. ²⁰ Ba loolu amee muy waaja dee, jigéen ña ko doon taxawu ne ko: «Na sa xel dal, ndax doom ju góor nga am.» Waaye àdduwul te tewluwul. ²¹ Noonu ndaw sa tudde gone ga Ikabot (mu firi Leer ga wéy na!) te naan: «Leeru Yàlla ga dëddu na Israyil.» Booba xel maa nga ca gaalu Yàlla ga ñu nangu, ak baayu jëkkëram ak jëkkëram ja faatu. ²² Loolu tax mu ne: «Leeru Yàlla dëddu na Israyil moos, ndegam jëlees na gaalu Yàlla ga kay!»

Gaalu Yàlla ga def na mbir ca waa Filisti

5 ¹ Ba waa Filisti nangoo °gaalu Yàlla ga, dañu koo jële Eben Eser, yóbbu ko seen dëkk Asdot. ² Gannaaw ga ñu yóbbu gaal ga ca seen biir kër tuur

ma ñu naan Dagon, teg ko ca wetu jëmmu Dagon, ja ñu tabax. ³Waa Asdot teela xëy ca ëllëg sa, fekk jëmmu Dagon ja daanu, dëpp kanam ga fa suuf, fa kanam gaalu Aji Sax ja. Ñu yékkati jëmmu Dagon ja, delloo ko fa mu taxawoon. ⁴Ca ëllëg sa ba ñu jógee, fekkuñu lu moy jëmmu Dagon daanu, dëpp kanam ga fa suuf, fa kanam gaalu Aji Sax ja. Bopp baak loxo yaa nga damm, teqlikoo, ne wesar ca dëwu bunt ba, desul lu moy yaram wa. ⁵Looloo waral ba tey jii, muy °sarxalkati Dagon, muy mboolem kuy dugg kër tuur ma ñu wax Dagon ca Asdot, kenn du ci joggi ca kaw dëwu bunt ba.

⁶Ba mu ko defee Aji Sax ji won waa Asdot ak la ko wër diisaayu loxoom. Mu wàcce njàqare ca seen kaw, teg léen ay newi-newiy yaram. ⁷Waa Asdot gis la léen dal, daldi ne: «Bu gaalu Yàllay °bànni Israyil gii des ci sunu biir kat, ndax mu ngi nuy won diisaayu loxoom, nook sunu Yàlla Dagon.» ⁸Ba loolu amee ñu woolu mboolem kàngami waa Filisti, ñu daje. Ñu laaj léen ne léen: «Nan lanuy def ak gaalu Yàllay Israyil gii?» Ñu ne léen: «Toxal-leen gaalu Yàllay Israyil gi ca Gaat.» Ñu toxal gaalu Yàllay Israyil ga ca seen dëkk ba ñuy wax Gaat. ⁹Waaye naka lañu fa toxal gaal ga, Aji Sax ji won dëkk booba diisaayu loxoom, wàcce fa njàqare lu réy, teg waa dëkk ba ay newi-newiy yaram, mag ak ndaw. ¹⁰Ñu yóbbu gaalu Yàlla ga beneen dëkk bu ñuy wax Ekkron. Gaal gaa ngay jubsii Ekkron, waa dëkk ba gaaw yuuxoondoo naan: «Indil nañu nu fi gaalu Yàllay Israyil, bëgg noo rey, nook sunu waa réew mépp!» ¹¹Ci kaw loolu ñu woolu mboolem kàngami waa Filisti, ñu daje. Ñu ne: «Jéleleen fi gaalu Yàllay Israyil gii, mu dellu fa mu bokk, lu ko moy dina nu rey, nook sunu waa réew mi.» Booba tiitaangey dee dajal na réew ma, ndax Yàlla won na léen diisaayu loxoom. ¹²Ña ca deewul a nga ànd ak i newi-newiy yaram, coow la jolli ca dëkk ba, wuti asamaan.

Waa Filisti delloo nañu gaalu Yàlla ga

6 ¹°Gaaluu Aji Sax ja nekk na réewu Filisti juróom ñaari weer. ²Waa Filisti doora woolu seen °sarxalkat ya ak seen jibar ya ne léen: «Nan lanuy def ak gaalu Aji Sax ji? Waxleen nu nan lanuy def ba delloo ko fa mu bokk!» ³Ñu

ne léen: «Su ngeen dee delloo gaalu Yàllay Israyil, buleen ko delloo loxoy neen, waaye fexeleen ba boole kook °saraxu peyug tooñ, yónnee ko. Kon dingeen wér, te dingeen xam lu tax Yàlla ja di leen won diisaayu loxoom ba tey.»⁴ Waa Filisti ne léen: «Lu ñu koy defal saraxu peyug tooñ, yónnee ko?» Ñu ne léen: «Dangeen di defarlu juróomi dogi wurus yuy misaal newi-newiy yaram ak juróomi janaxi wurus, mu dëppook limu kàngami waa Filisti yi, ndax balaa bi leen dal moo dal seeni kàngam ñoom itam.»⁵ Kon nag dangeen di sàkk ci wurus ay donj yuy misaal seen newoy yaram, te sàkk ci wurus ay jëmme janax yuy misaal janax yiy yàq seen réew. Su ko defee ngeen wormaal Yàllay Israyil. Jombul mu teggi loxoom, ngeen am jàmm, yéen ak seeni Yàllaak seen um réew.⁶ Buleen dëgër muk bopp ni Firawna ak waa Misra. Ba léen Yàllay Israyil torxalee, du dañoo bàyyi °bànni Israyil, ñu dem seen yoon?⁷ Kon waajal-leen watiir bu bees, takkal ko ñaari nag yuy nàmpal yu ñu masula takkal, ngeen takkal nag yi watiir bi te yóbbu seeni doom, fat.⁸ Jël-leen gaalu Aji Sax ji, teg ko ca kaw watiir ba. Nangeen yeb ci waxande wu ndaw liggéeyi wurus yooyu ngeen di yónnee, muy peyug tooñ, te teg waxande wa ca wetu gaal ga. Gannaaw loolu ngeen yebal ko, mu dem,⁹ te di ko xool. Su jubalee réewam, wuti dëkk ba ñuy wax Bet Semes, kon Aji Sax jee nu teg musiba mu réy mii, lu ko moy nu xam ne, du moom moo nu дума, waaye ndogal la lu nu dikkal rekk noonu.»

¹⁰ Ba loolu amee waa Filisti def loola, tànn ñaari nag yuy nàmpal, takkal nag yi watiir, fat seeni doom.¹¹ Ñu daldi teg gaalu Aji Sax ja ca kaw watiir ba, boole kook waxande wu ndaw, wa def janax ya ñu tégge wurus ak dogi wurus yay misaal newoy yaram ya.¹² Noonu nag ya jubal yoonu Bet Semes, topp ko, di nàññiy dem. Jàdduñu ndijoor, jàdduñu càmmoñ. Kàngami waa Filisti ya topp ca, ba fa Bet Semes tàmblee.

¹³ Loolu fekk na waa Bet Semes di góob bele ca xur wa. Naka lañu séen gaal ga, bég ca lool.¹⁴ Watiir ba dikk ba ca toolu Yosuwe mu Bet Semes, taxaw fa feggook aw doj wu mag. Ci kaw loolu ñu xar mattum watiir ba, rendi nag ya,

defal ko Aji Sax ji °sarax suy lakk ba jeex. ¹⁵ Fekk na Leween ña^f wàcce gaalu Aji Sax ja, mook waxande wu ndaw wa def wurus ya, boole lépp teg ca kaw doj wu mag wa. Bésub keroog waa Bet Semes defal nañu Aji Sax ji ay sarax yuy lakk ba jeex, ak yeneen sarax. ¹⁶ Juróomi kàngami waa Filisti ya gis loolu lépp, ba noppi ñibbi Ekkron ca bés ba.

¹⁷ Donji wurus yay misaal newi-newiy yaram ya, di lu waa Filisti yónnee Aji Sax ji te muy saraxas peyug tooñ, nii lañu ko lime, dëkk ak dëkk: Asdot, wenn; Gasa, wenn; Askalon, wenn; Gaat, wenn; Ekkron, wenn. ¹⁸ Limu janax yi ñu tégge wurus it daa dëppook limu dëkki waa Filisti, ya seen juróomi kàngam jiite, muy dëkk yu ñu wërle ay tata ja ca dëkk-dëkkaan ya, ba ca doj wu mag woowa ñu tegoon gaalu Aji Sax ja. Doj waa nga ca toolu Yosuwe mu Bet Semes, di ab seede ba tey jii.

¹⁹ Terewul Yàlla mbugal ñenn ca waa Bet Semes, fàdd ca ñoom juróom ñaar fukki nit^g, ndax dañoo yërndu woon ca biir gaalu Aji Sax ja. Waa dëkk ba tiislu ko, di mititlu mbugal mu réy moomu léen Aji Sax ji teg. ²⁰ Noonu waa Bet Semes di wax ca seen biir naan: «Ana ku mana jege Aji Sax ji, Yàlla ju sell jii, ba noppi di dund? Jii Yàlla, aka sell! Éy ku nuy yóbbul gaal gi, ba mu teqlikook nun?» ²¹ Gannaaw gi ñu yónni ay ndaw ca waa Kiryaat Yarim; ñu ne léen: «Waa Filisti de delloosi nañu gaalu Aji Sax ji. Tee ngeena ñew yóbbu ko seen dëkk?»

7 ¹ Waa Kiryaat Yarim ñew jëlsi gaalu Aji Sax ja, yóbbu ko kër Abinadab ca kaw tund wa. Ñu fal Elasar doomam ju góor, sédde ko Aji Sax ji, muy wattu gaalu Aji Sax ja.

Samiyel jiite na Israyil

² Bés ba ñu yóbbu °gaal ga Kiryaat Yarim wéy na, ñu teg ca lu yàgg, ba mu am ñaar fukki at, mbooloom Israyil mépp namma dellu ci Aji Sax ji. ³ Samiyel

^f **6.15 Leween ña:** Yàlla tànn na ñi bokk ci giiru Lewi doomu Yanqóoba, ñuy jàpple sarxalkat ya ca liggéeyu kër Yàlla ga.

^g **6.19** Ni ñu ko binde ci ebrë manees na ko dëgge nii: *juróom ñaar fukki nit a dee ci juróom fukki junniy nit.*

wax ak °bànni Israyil gépp ne léen: «Su ngeen nammee dellu ci Aji Sax ji, te muy dëgg ci yéen, teqlikooleen ak tuuri doxandéem yi ak tuur yi tudd Astàrt^h, jébbal seen bopp Aji Sax ji, wéetal ko; su ko defee dina leen xettli ci waa Filisti.» ⁴ Ba loolu wéyee bànni Israyil boole seen tuur yi tudd Baalⁱ ak Astàrt, génne, ba noppi wéetal Aji Sax ji.

⁵ Gannaaw loolu Samiyel ne léen: «Na Israyil gépp dajeji Mispa, ma tinul leen Aji Sax ji.» ⁶ Ñu daje ca Mispa, tanq ndox, sotti fa suuf, fa kanam Aji Sax ji. Ñu woor nag bésub keroog, daldi wax foofa ne: «Wax dëgg Yàlla tooñ nañu Aji Sax ji.» Ba loolu amee Samiyel di saytu mbiri bànni Israyil ca Mispa.

⁷ Ba waa Filisti yégee ne, bànni Israyil daje na ca Mispa, kàngami waa Filisti ya jóg di léen songi. Bànni Israyil yég ko, am njàqare ndax waa Filisti. ⁸ Ñu ne Samiyel: «Ngalla bu nu noppee jooytul ci sunu Yàlla Aji Sax ji, ndax mu xettli nu ci waa Filisti!» ⁹ Samiyel tànn xar mu feragul, defal ko Aji Sax ji °sarax suy lakk ba jeex. Mu tinul Israyil ci Aji Sax ji, Aji Sax ji nangul ko. ¹⁰ Naka la Samiyel di joxe sarax say lakk ba jeex, waa Filisti di dox wutsi bànni Israyil, di léen songsi. Waaye Aji Sax ji dënu, mu ne réllet ca kaw waa Filisti bésub keroog. Seen fit récc, ñu fëlfoo ca kanam bànni Israyil. ¹¹ Bànni Israyil riire dëkk ba ñuy wax Mispa, dàqi waa Filisti, di léen fàdd, ba ca wàllaa Bet Kar.

¹² Gannaaw loolu Samiyel jël aw doj, samp ca diggante Mispa ak Sen, dippee ko Eben Eser (mu firi doju Wallu) daldi ne: «Ba fii nu toll Aji Sax jaa ngi nuy wallu.» ¹³ Noonu waa Filisti nangul léen, ba songatuñu réewu Israyil. Aji Sax ji nag won waa Filisti diisaayu loxoom giiru dundu Samiyel gépp. ¹⁴ Waa Filisti nangu woon nañu ci Israyil dëkk ya dale Ekkron ba Gaat. Israyil jële diiwaan boobu ca loxol waa Filisti, lépp daldi dellu ca seeni loxo, jàmm ne ñoyyati diggante bànni Israyil ak Amoreen ña ñoom itam.

^h **7.3 Astàrt:** tuur mu jigéen la woon mu ay xeeti penku daan jaamu. Ñu yaakaaron ne dina léen may, ñu jur doom yu bare, seeni jur ak seeni tool it lépp nangu ba bare. Ñu jàppoon ne Astàrt soxna la ci tuur mi ñuy wax Baal.

ⁱ **7.4 Baal** moo doon tuur mi gëna màgg ci tuuri waa Filisti. Waa dëkk bu mag bu nekk amoon nañu seen tuur mu ñuy wax Baal, mu doon tuuru dëkk ba. Kon Baal yu baree amoon.

¹⁵ Samiyel jiite na Israyil giiru dundam gépp. ¹⁶ At mu jotaan day wër diggante Betel ak Gilgal ak Mispa, di àtte mbiri bànni Israyil, foofu fépp. ¹⁷ Noonu mu doora ñibbi Raama ga mu dëkk. Foofa it daan na fa àtte mbiri bànni Israyil. Tabaxal na Aji Sax ji ab °sarxalukaay foofa ca Raama.

Bànni Israyil sàkku na buur

8 ¹ Ba Samiyel mąggatee, fal na doomam yu góor, ñu jiite Israyil. ² Taaw baa nga tuddoon Yowel, ka ca des di Abiya. Ña nga doon jiitee ca Beerseba. ³ Doomi Samiyel yu góor ya nag jaaruñu ci seen tànk baay Samiyel. Daño dęngoon, topp alal ju lewul, di nangu ñu di léen ger, tey jalgati dęgg.

⁴ Ba loolu amee magi Israyil ñépp daje, ànd dem ca Samiyel ca Raama. ⁵ Ñu ne ko: «Góor gi, léegi danga di mag, te say doom jaaruñu ci say tànk. Kon danga nuy falal buur bu nuy jiite, muy li xeet yépp baaxoo.» ⁶ Samiyel naqarlu la ñu ko wax ne ko, mu falal léen buur bu léen jiite. Mu diis ko Aji Sax ji. ⁷ Aji Sax ji ne ko: «Déggalal mbooloo mi te def li ñu la wax lépp. Du yaw lañu jàmbu, waaye man mii lañu jàmbu, ba bëggatuñu ma di seen buur. ⁸ Na ñu daan def naka jekk, ba ma léen génnee Misra ba tey jii, di ma dęddu, di jaamu yeneen yàlla rekk, noonu lañuy def ak yaw. ⁹ Kon déggal léen rekk, waaye artu léen bu baax, xamal léen luy doon sañ-sañu buur ba léen di jiiteji.»

Lu jëm ci sañ-sañu buur

¹⁰ Noonu Samiyel jottali mbooloo, ma doon sàkku mu falal léen buur, mboolem la Aji Sax ji wax. ¹¹ Mu ne: «Lay doon sañ-sañu buur ba léen di jiiteji de mooy lii: Seeni doom yu góor lay jël, di léen dawal-loo ay watiiram, di léen warloo ay fasam, ñuy daw jiitu watiiram. ¹² Dina tabb ñu koy jiiteel kureeli junniy dag, ak ñuy jiite kureeli juróom fukk, ak ñeneen ñu koy beyal toolam, di ko góobal, ak itam ñuy sàkk ay gannaayam ak i jumtukaay yu jëm ca ay watiiram. ¹³ Dina sas seen doom yu jigéen, ñuy njafaan diw yu ñuy xeeño, tey togg, di lakk mburu. ¹⁴ Dina nangu la gën ca seeni tool ak seen

tóokëri reseñ ak seen tooli oliw, jox ko ay dagam. ¹⁵ Seen pepp ak seen reseñ dina ca jël fukki cér yu nekk benn, jox ko ay jawriñam ak i dagam. ¹⁶ Seen jaam yu góor ak seen jaam yu jigéen lay jël, ak ñi ëpp doole ci seeni waxambaane, jariñoo léen, ba ci seeni mbaam sax. ¹⁷ Seeni gàtt dina ca jël fukk yu nekk benn, te yéen ci seen bopp dingeen doon ay jaamam. ¹⁸ Bu keroogee dingeen ne wóoy buur bi ngeen fal, te bu keroogee Aji Sax ji du leen wallu.»

¹⁹ Mbooloo ma baña déglu Samiyel, xanaa ne ko: «Ndokk! Nun daal nanu am buur bu nu jiite rekk. ²⁰ Su ko defee nun itam nu mel ni xeet yépp, sunu buur yilif nu, di nu jiite, féete nu kanam, di nu xeexal ci sunuy xare.» ²¹ Samiyel déglu la mbooloo ma wax lépp, daldi dem ci Aji Sax ji, jaaraat ca, muy dégg. ²² Aji Sax ji ne ko: «Nangul léen li ñuy sàkku; falal léen buur.» Samiyel nag wax ak °bànni Israyil ne léen na ku nekk ñibbi fa mu dëkk.

Sóol doxi na yónnent

9 ¹ Booba amoon na jenn waay ju bokk ci giiru Beñamin, di ku am daraja. Ma nga tuddoon Kis, baayam di Abiyel; Abiyel baayam ay Seror; Seror, baayam ay Bekorat; Bekorat, baayam ay Afiya ma bokk ca giiru Beñamin. ² Kis moomu am doom ju góor ju ñuy wax Sóol^j; di ku góorayiw, toll ci digg dooleem, sut ñépp taxawaay, te amul moroom ci °bànni Israyil. ³ Mu am bés mbaami Kis réer, Kis ne doomam Sóol: «Àndal ak kenn ci surga yi, nga seetali ma mbaam yi.» ⁴ Noonu ñu jaare tundi Efrayim, teg ca diiwaanu Salisa, waaye gisuñu dara. Ñu jàll ba ca diiwaanu Saalim, mbaam ya nekku fa. Ñu walbatiku jaaraat diiwaanu Beñamin, ba tey dara.

⁵ Ba ñu àggee diiwaanu Cuuf, Sóol ne surga ba mu àndal: «Ayca nu ñibbi, lu ko moy sama baay nun lay xalaat, fàtte mbaam yi.» ⁶ Surga ba ne ko: «Xanaa lenn; dëkk bii góoru Yàllaa ngi fi, di ku ñu naw lool. Lépp lu mu wax day am. Nanu fa dem kay, jombul mu wax nu fu nu wara jaare.» ⁷ Sóol ne surgaam: «Waaw, bu nu demee, lu nuy jox góor ga? Lekk gi woon ci sunuy mbuus jeex

^j 9.2 **Sóol**: am na ñu ko gëna xam ci turu Talut.

na, te amunu dara lu nu yóbbul góoru Yàlla ga. Ana lu nu am?» ⁸ Surga ba dellu ne Sóol: «Xanaa lenn; maa ngeek dogu xalis wu ndaw; tee nu koo jox góoru Yàlla ga, ndax mu wax nu fu nu wara jaare?»

⁹ Bu jëkkoon ca Israyil ku daan leerluji ci Yàlla da naan: «Ñëwleen nu dem ca boroom peeñu ma,» ndax ku ñuy wooye yonent tey, boroom peeñu lañu ko daan wooye.

¹⁰ Noonu Sóol ne surgaam ba: «Kon baax na, nanu dem.» Ñu jubal ca dëkk ba góoru Yàlla ga nekk. ¹¹ Naka lañu yéeg tund wa, jëm ca dëkk ba, taseek ay janq ju ca jóge di rooti. Ñu laaj léen ne léen: «Ndax boroom peeñu maa ngi fi?»

¹² Ñu ne léen: «Waaw, mu ngi fi ngeen jublu, waaye gaawleen de; ndax tey jii la ñëw ci dëkk bi, ngir waa dëkk bee am sarax ca °bérabu màggalukaay ba.

¹³ Bu ngeen di àgg ca biir dëkk ba rekk, dal ko fay fekk, bala moo dem foofa ca bérabu màggalukaay ba, ca lekki sarax sa. Waa dëkk bi duñu lekk mukki li feek agsiwul, ndax fàww mu ñaan ci sarax si, mu barkeel. Su noppee, ñi ñu woo doora lekk. Kon demleen gaaw, ndax nэгэni dingeen ko fa fekk.»

Sóol gis na Samiyel

¹⁴ Ba loolu amee ñu tegu ca yoon wa, bay dugg ca biir dëkk ba, yem ca Samiyel, mu wutsi léen. Booba ma nga jëm ca °bérabu màggalukaay ba.

¹⁵ Fekk na balaa Sóol di ñëw, Aji Sax ji xamal na Samiyel bés ba jiitu ne ko: ¹⁶ «Nэгэni ëllэг dinaa la yónnee waa ju dëkk diiwaanu Beñamin. Nanga ko °diw, fal ko, mu jiiteel ma Israyil, sama mbooloo. Dina xettli sama mbooloo ci waa Filisti. Geesu naa sama mbooloo, ndax seeni yuux àgg na fi man.»

¹⁷ Naka la Samiyel séen Sóol, Aji Sax ji wax ko ne ko: «Waa jii laa la doon wax. Mooy yilif sama mbooloo.»

¹⁸ Sóol dikk ba ca Samiyel ca bunt dëkk ba, ne ko: «Góor gi, ndax doo ma baal, won ma kër boroom peeñu mi?» ¹⁹ Samiyel ne Sóol: «Man maay boroom peeñu mi. Doxal jiitu ca bérabu màggalukaay ba, ndax tey dingeen bokk ak man lekk; bu subaa ma wax la li ub sa bopp yépp, door laa yiwi. ²⁰ Mbaam yi

nga réerle bërkaati-démb, bu ci am benn xalaat, ndax feeñ nañu. Te sax ana ku ñu beralal mboolem luy ngëneel ci Israyil? Moyu la moos yaak sa waa kër baay!» ²¹ Sóol ne ko: «Man mii bokk ci giiru Beñamin gi gëna tuut ci Israyil, rax-ci-dolli sama làng gëna tuut ci mboolem làngi giiri Beñamin! Xanaa du man ngay wax kay?»

²² Samiyel daldi ànd ak Sóol ak surgaam, yóbbu léen ba ca biir néegu bernde ja, beral léen jataay ca kanam mbooloo, ma ñu woo te ñu wara toll ci fanweer. ²³ Samiyel ne toggkat ba: «Indil ma ndawal li ma la joxoon, te noon la, nga beral ma ko.» ²⁴ Toggkat ba yékkati tànk baak la mu àndal, teg ca kanam Sóol. Samiyel ne: «Lii de yaw lañu ko beraloon. Lekkal, yaw lañu ko beraloon, booba ma wooyee ay nit ci ndaje mii ba tey.» Ba mu ko defee Sóol bokk ak Samiyel lekk bésub keroog.

²⁵ Gannaaw loolu ñu jóge ca tund, wa ñuy màggale, wàccsi ca dëkk ba. Samiyel diisook Sóol ca kaw taaxum këram.

Samiyel diw na Sóol, fal ko

²⁶ Ba ñu jógee ca ëllëg sa, bët a ngay waaja set. Samiyel woo Sóol ca kaw taax ma ne ko: «Fabul, ma yiwi la, nga dem.» Sóol fabu, ànd ak Samiyel, ñu génn ñoom ñaar. ²⁷ Naka lañu dem bay bégga génn dëkk ba, Samiyel ne Sóol: «Neel surga bi, mu jiitu nu.» Surga ba jiitu léen. Samiyel teg ca ne ko: «Yaw, taxawal tuuti, ma xamal la li Yàlla wax.»

10 ¹ Ba loolu amee Samiyel jël njaq lu ndaw lu def °diwu oliw, sotti ko ca kaw boppu Sóol, daldi jàpp Sóol, taf ko ci dënnam ne ko: «Aji Sax ji sellalal na la boppam déy, nga doon njiitu mbooloo mi mu séddoo. ² Gannaaw boo teqlikook man, dinga dajeek ñaari góor ca wetu bàmmeelu Rasel ca diiwaanu Beñamin ca Selsa. Dinañu la wax ne la mbaam ya nga seeti woon feeñ nañu. Te sax sa baay xalaatatul mbaam yi, yéena ko jaaxal. Ma nga naan: “Éy man, nu may def ba gis sama doom ja?” ³ Boo fa jógee, jubalal ba jot garab gu mag ga ca Tabor. Ñetti góor dinañu fa dajeek yaw, di màggali Yàlla ca Betel; kenn ka gàddu ñetti tef, keneen ka ñàbb ñetti mburu, ka ca des

yor mbuusam der mu def biiñ. ⁴ Dinañu la nuyu, may la ñaari mburu; nga nangoo ko ca seeni loxo. ⁵ Bu loolu weesoo nanga dem ba ca Gibeya Eloyim, fa dalub xarekati Filisti ya nekk. Booy jub dëkk ba, dinga dajeek mbooloom yonent yuy waxyu^k, jóge ca °bérabu màggalukaay ba. Dina am ñu léen jiitoo powum tabalaak i toxoro ak ñaari xeeti xalam. ⁶ Su ko defee xelum Aji Sax ji wàcc ak doole ci sa kaw, nga ànd ak ñoom di waxyu. Dangay daldi doon keneen nit. ⁷ Bu firnde yooyu xasee mat, man ngaa def lu la sa xelum bopp may, ndax Yàllaa ngi ànd ak yaw. ⁸ Léegi doxal jiitu ma ca Gilgal. Te nag maa ngi lay fekksi, ngir rendi fa °sarax yuy lakk ba jeex, ak °saraxi cant ci biir jàmm. Waaye nanga négandiku juróom ñaari fan. Su ma ñéwee, dinaa la xamal li nga wara def.»

Xelum Yàlla gane na Sóol

⁹ Ba loolu amee Sóol walbatiku, bàyyikoo ca Samiyel, Yàlla daldi def mu doon keneen nit. Te itam firnde yooyu yépp matandoo na ca bés ba. ¹⁰ Ba Sóol ak surgaam àggee Gibeya, mbooloom yonent ya dañoo dajeek moom, xelum Yàlla wàcc ak doole ca kaw Sóol, mu ànd ak ñoom di °waxyu. ¹¹ Noonu mboolem ña xamoon Sóol lu jiitu, gis ko muy ànd ak yonent ya di waxyu. Ñu naan ca seen biir: «Waaw, doomu Kis jii, lu ko jot nii? Moo, Sóol it ci yonent yi laa?» ¹² Jenn waay ju fa dëkk ne léen: «Ñoom sax, ci ngiiru kan lañu bokk?» Ca lañu jóge, def ko waxin naan: «Moo, Sóol it ci yonent yi laa?» ¹³ Sóol di waxyu, ba noppi dem ca °bérabu màggalukaay ba.

¹⁴ Ci kaw loolu baayu Sóol bu ndaw laaj Sóol ak surgaam ba ne léen: «Fu ngeen nekkoon?» Sóol ne ko: «Danu doon seet mbaam ya, gisunu dara, nu dem ca Samiyel.» ¹⁵ Baayam bu ndaw ne ko: «Wax ma boog lu leen Samiyel wax.» ¹⁶ Sóol ne ko: «Samiyel biralal na nu ne, mbaam ya feeñ na.» Waaye Sóol waxu ko la Samiyel wax ci wàllu nguur.

^k 10.5 *waxyu*: kuy waxyu day daanu leer, di wax.

Yàlla feddli na palug Sóol

¹⁷Gannaaw loolu Samiyel woolu mbooloom Israyil ca Aji Sax ji foofa ca Mispa. ¹⁸Mu wax léen ne léen: «Aji Sax ji Yàllay Israyil dafa wax ne: “Maa leen génne Misra, xettli leen ca waa Misraak seen doole ak ca mboolem buur ya leen notoon. ¹⁹Waaye léegi dëddu ngeen ma, man seen Yàlla, ji leen di musal ci seeni tiis ak seen njàqare yépp. Ngeen ne ma: ‘Falal nu buur daal!’ Kon nag na seeni giir ànd ak seeni làng, teewsi fi sama kanam, man Aji Sax ji.”»

²⁰Ba Samiyel wooyee giiri Israyil yépp, ñu jegesi, giiru Beñamin lañu tànn. ²¹Mu woo giiru Beñamin, làng ak làng ñu jegesi, ñu tànn ca làngu Matiri, daldi cay tànn Sól doomu Kis. Waaye ba ñu ko seetee, gisuñu ko. ²²Ñu dellu laajaat Aji Sax ji ne ko: «Ndax keneen ñëwu fi?» Aji Sax ji ne: «Ahakay, mu ngi làqu ci biir denc boobu.» ²³Ñu daw génneji Sóol, mu taxaw ca biir mbooloo ma, sut ñépp. ²⁴Noonu Samiyel wax ak mbooloo mépp ne léen: «Gis ngeen ki Aji Sax ji tànnal boppam? Kenn melul ni moom ci mbooloo mi mépp.» Ci kaw loolu mbooloo ma mépp àddu ca kaw ne: «Yal na Buur gudd fan!» ²⁵Samiyel daldi xamal mbooloo ma lan mooy sañ-sañu buur, bind ko cib téere, teg ca biir màggalukaay ba. Ba mu ko defee Samiyel yiwi mbooloo ma, ku nekk ñibbi këram.

²⁶Sól itam ñibbi këram ca Gibeya, ay jàmbaraari góor yu Yàlla xiir ci ànd ak moom, topp ko. ²⁷Terewul mu am ay nit ñu tekkiwul dara di wax naan: «Anan lanu waa jii di xettle?» Nit ñooñu sofental ko, yótuñu ko jenn teraanga. Waaye Sóol ne cell.

Sól jéngu na

11 ¹Gannaaw ba loolu wéyee Nayas Amoneen ba dikk, gaw dëkk ba ñu naan Yabes ca Galàdd. Waa Yabes gépp wax ak moom ne ko: «Ngalla digool ak nun jàmm, te nu nangul la.»

²Waaye Nayas Amoneen ba ne léen: «Dinaa digook yéen jàmm ci kaw ma luqi seen bētu ndijoor yéen ñépp, ba Israyil gépp torox.» ³Magi Yabes ne ko:

«Danga nuy may juróom ñaari fan, ndax nu mana yónnee ci Israyil gépp. Su nu kenn wallusiwul, nu jébbal la sunu bopp.»

⁴ Ba ndaw ya dikkee Gibeya, dëkkub Sóol ba, ba àgge waa dëkk ba loolu, ñépp a yuuxu di jooy. ⁵ Ci biir loolu Sóol jóge tool, jiital ay nagam di ñibbsi. Mu ne: «Lu dal mbooloo mi? Ana lu ñuy jooy?» Ñu nettli ko la waa Yabes wax.

⁶ Naka la Sóol dégg mbir moomu, xelum Yàlla wàcc ca kawam ak doole, mu mer ba fees dell, ⁷ daldi rendi ñaari nag, dog ko, yónnee ay ndaw, ñu yobbul dog ya Israyil gépp. Mu boole ca artu léen ne léen: «Képp ku ma toppul man Sóol, maak Samiyel, nii lees di def ay nagam.» Ba loolu amee Aji Sax ji wàcce tiitaange ju réy, mu ne milib ci kaw mbooloo mi, ñu daje di benn bopp. ⁸ Ba Sóol nemmikoo limu góori Israyil ca Beseg, ña nga toll ca ñetti téeméeri junni, waa Yuda di fanweeri junni.

⁹ Noonu ñu wax ndaw ya jóge Yabes Galàdd, ñu jottali seen waa dëkk ba ne léen, ca èllëg sa bu jant bi tàngee, dees na léen wallu. Ndaw ya dem, àgge ko waa Yabes, waa Yabes bég lool. ¹⁰ Ñu wax Amoneen ña ne léen: «Èllëg dinanu leen jébbal sunu bopp, ngeen def nu lu leen soob.»

¹¹ Ca èllëg sa Sóol séddale mbooloom xareem ñetti kureel. Ba ñu tolloo ci wattub njël, ñu ne milib ca kaw dalub Amoneen ña, yendu léena rey, ba jant ba tàng. Ña ca rëcc ñu tasaare léen, ba ñaar sax àndatuñu. ¹² Mbooloo ma ne Samiyel: «Ana ña waxoon ne Sóol du falu ci sunu kaw? Indil-leen nu léen fii, nu rey léen!» ¹³ Waaye Sóol ne léen: «Deesu fi rey kenn kay bésub tey jii, ndax bésub tey Aji Sax ji wallu na Israyil.»

¹⁴ Samiyel ne mbooloo ma: «Ñëwleen nu dem Gilgal, ba feddli pal gi.» ¹⁵ Mbooloo ma mépp dem Gilgal, feddli palug Buur Sóol fa kanam Aji Sax ji^l. Ñu defal fa Aji Sax ji ay °saraxi cant ci biir jàmm. Sóol ànd ak °bànni Israyil yépp, def fa bernde ju réy.

^l 11.15 Li tax ñu ne fa kanam Aji Sax ji mooy Gilgal dafa amoon bérabu màggalukaayu Aji Sax ji.

Samiyel tàggtoo naak bànni Israyil

12 ¹Gannaaw ba loolu weesoo Samiyel wax Israyil gépp ne léen: «Nangul naa leen li ngeen ma wax lépp, ba falal leen buur. ²Léegi Buur a ngii jiite leen. Man nag màggat naa ba bijjaaw, weex tàll; samay doom yu góor a ngii ci seen biir. Jiite naa leen, ba may ndaw ba tey jii. ³Maa ngii taxaw fi seen kanam. Seedeel-leen ma luy sama tooñ fi kanam Aji Sax ji ak buur bi mu fal. Ana ku ma masa jël nagam, mbaa mbaamam; ana ku ma masa njoblan, mbaa ma néewal ko doole? Ana ku ma masa nangoo alalu ger ci moom, ba nëpp-nëppal lu mu def. Lu ma ci def rekk, waxleen, ma fey ko.» ⁴Ñu ne ko: «Njoblanoo nu, te néewaloo nu doole. Masoo nangu alalu ger ci loxol kenn itam.» ⁵Samiyel ne léen: «Kon Aji Sax ji seede na, buur bi mu fal it seede tey jii, ne set naa wecc.» Ñu ne ko: «Aji Sax ji seede na ko.»

⁶Samiyel ne mbooloo ma: «Aji Sax ji moo tànn Musaak Aaróona, ba génne seeni maam Misra. ⁷Kon nag taxawleen fii, ma jox leen ay firnde ci kanam Aji Sax ji, limal leen njekk gi leen Aji Sax ji defal, yéen ak seeni maam.

⁸«Gannaaw jamono ja Yanqóoba toxoo Misra, seen maam yi askanoo ci moom jooy nañu, di woo Aji Sax ji wall. Aji Sax ji dafa yebal Musaak Aaróona, ñu génne seeni maam Misra, dëël léen ci réew mii. ⁹Waaye seeni maam fàtte seen Yàlla Aji Sax ji, ba tax mu ba léen ak ña doon xareek ñoom, di Sisera, kilifay mbooloom xareem dëkk ba ñuy wax Asor, ak waa Filisti yaak buuru Mowab. ¹⁰Seeni maam jooy ko Aji Sax ji ne ko: “Bàkkaar nanu de, nde wacc nañu la, yaw Aji Sax ji, di jaamu ay tuur yu mel ni °Baal ak °Astàrt. Waaye rikk xettli nu ci sunuy noon, nu jaamu la.” ¹¹Ba mu ko defee Aji Sax ji yebal Yërubaal^m ak Bedanⁿ ak Yefte ak man Samiyel mii, ngir xettli leen ci seeni noon yi leen wër, ba ngeen am jàmm. ¹²Waaye ba ngeen gisee Nayas, buuru Amoneen ña, jëm ca seen kaw, dangeen ma ne: “Buur bu nu jiite daal lanu bëgg.” Te moona fekk na seen Yàlla Aji Sax ji di seen buur. ¹³Léegi nag

^m 12.11 *Yërubaal* mooy Sedeyoñ ba tey. Seetal Njiit ya 6---8.

ⁿ 12.11 *Bedan*: am na ñu jàpp ne mooy Barag. Seetal Njiit ya 4.

buur bi ngeen bëggoon, di ko sàkku, mu ngi nii. Mu ngoog, Aji Sax ji fal na buur bu leen jiite. ¹⁴ Su ngeen ragalee Aji Sax ji, di ko jaamu, déggal ko, baña jalgati ay santaaneem, te ànd ak buur bi leen jiite, topp seen Yàlla Aji Sax ji, baax na! ¹⁵ Waaye kat, su ngeen déggalul Aji Sax ji, xanaa di jalgati ay santaaneem, dina leen дума, na mu defoon ak seeni maam.

¹⁶ «Léegi neleen tekk te xool kéemaan gu réy gi Aji Sax jiy def, ngeen gis. ¹⁷ Du nu ngi ci lolli, ci ngóobum bele? Dinaa ñaan ci Aji Sax ji, mu taw, di dënu. Su boobaa dingeen xam ci lu wér ne, def ngeen lu ñaawa ñaaw ci kanam Aji Sax ji, keroog ba ngeen sàkkoo buur.»

¹⁸ Ba loolu wéyee Samiyel ñaan ci Aji Sax ji, Aji Sax ji taw, di dënu ca bés ba. Mbooloo ma mépp daldi ragal Aji Sax ji ak Samiyel.

¹⁹ Ci kaw loolu mbooloo ma mépp ànd ne Samiyel: «Ngalla sang bi, ñaanal nu ci sa Yàlla Aji Sax ji, nu baña dee, ngir ñaawteef ji nu def, di sàkku buur, dolli ca sunu bàkkaar ya woon yépp.» ²⁰ Samiyel ne mbooloo ma: «Buleen tiit; dëgg la, bàkkaar ngeen lool; waaye buleen dëddu Aji Sax ji, jaamuleen ko rekk ak xol bu tàlli. ²¹ Buleen dëpp muk, di topp ay tuuri tus yu leen dul jariñ tus. Te duñu leen wallu, ndax tus lañu. ²² Aji Sax ji moom du wacc ñoñam, turam wu màgg wee tax, ndax da koo neex mu ñoñoo leen. ²³ Man nag, yàlla tere may tooñ Aji Sax ji, di leen baña ñaanal. Te it дума leen noppee xamal yoon wi baax te jub: ²⁴ ngalla fexeleen rekk ba ragal Aji Sax ji, sax ci jaamu kook xol bu tàlli te dëggu. Te ngeen xool ci jaloore yu yéeme yi mu leen defal. ²⁵ Waaye su ngeen saxee ci def lu bon, dees na leen booleek seen buur, buub sànni.»

Sóol tooñ na

13 ¹ Sóol ci boppam làqoon na ay at, ba muy falu buur; te falu na jiite Israyil ñaari at^o, ² doora tànn ñetti junniy nit ca Israyil; ñaari junniy nit ñuy nekk ak moom ci Migmas ak ca tundi Betel, ak junniy nit ñu nekk ak Yonatan ca Gibeya gu Beñamin. Ña ca des mu yiwi léen, ñu ñibbi seeni kër.

^o 13.1 Sóol falu na ñaari at bala ñoo tànn Daawuda, mi koy wuutu. Seetal ci 16.13 ak Jëf ya 13.21.

³Noonu Yonatan song dalub waa Filisti ca Geba^p. Waa Filisti yég ko. Ba mu ko defee Sóol wal-lu liit ga, ñu yéene ca réew ma mépp ba mu daj, ne: «°Ebrë yi, dégluleen!» ⁴Ñu yégal Israyil gépp la xew ne léen: «Sóol song na dalub waa Filisti, ba tax waa Filisti sib waa Israyil.» Noonu ñu woo mbooloom xare ma, ñu dajeji Gilgal, fekk fa Sóol. ⁵Ci kaw loolu waa Filisti daje ngir xareek Israyil. Ña ngaak ñetti junniy^q watiiri xare ak juróom benni junniy gawar, xarekat ya bare, mel ni feppi suufas géej. Ñu dem dali ca Migmas, féete Bet Awen penku.

⁶Mujj nañu tanc lool waa Israyil, ñu gis ne ñu ngi ci diggante bu metti, ba tax ñu làqu ci ay xunteek ay dédd ak ay doj, ak i seyaan ak i kàmb. ⁷Am na sax ay Ebrë yu jàll dexu Yurdan, wuti réewu Gàdd ak Galàdd. Fekk na Sóol a nga ca Gilgal ba tey. Mbooloom xareem ma mépp nekk faak moom, di pat-pati ndax tiitaange.

⁸Gannaaw gi mu négandiku juróom ñaari fan, muy diir ba ko Samiyel àppaloon. Waaye taxul Samiyel agsi Gilgal. Mbooloo ma tàmblee dëddu Sóol, di tasaaroo. ⁹Sóol ne: «Indil-leen ma gàttu °sarax si ñuy lakk ba mu jeex, ak gàtti °saraxu cant si ci biir jàmm.» Mu daldi def sarax siy lakk ba jeex. ¹⁰Naka la Sóol def sarax say lakk ba jeex, ba sotal rekk, Samiyel agsi, mu génn gatandu ko, nuyu ko. ¹¹Samiyel ne ko: «Loo def nii?» Sóol ne ko: «Man kat damaa gis mbooloo mi, di ma dëddu di tasaaroo, te yaw it ñëwuloo ba àpp ba matee, rax-ci-dolli waa Filisti di daje ca Migmas. ¹²Ma noon, waa Filisti dinañu ma songsi Gilgal, te sàkkooguma ndimbalu Aji Sax ji. Looloo ma taxa ñàkk pexe rekk, ba def sarax si ñuy lakk.» ¹³Samiyel ne Sóol: «Li nga def yéfi ndof la, ndax defuloo li la sa Yàlla Aji Sax ji santoon. Soo ko defoon, Aji Sax ji dina saxal sa nguur ci Israyil fàww. ¹⁴Léegi nag sa nguur du wéy; Aji Sax ji tànnal na boppam ki mu déggool ci xolam, te fal na ko njiitu mbooloom, ndaxte defoo li Aji Sax ji santaane.»

^p 13.3 **Geba**: gëstu yu yàggul wone na ne Geba ak Gibeya jombul benn dëkk bi la.

^q 13.5 **3000**: mooy lim bi ñu siiwal ni ñu ko tekkee ci làkku gereg ak yeneen làkk.

¹⁵ Ba mu ko defee Samiyel bàyyikoo Gilgal, dem Gibeya gu Beñamin. Sóol waññ nit ñi mu àndal, ñu toll ci juróom benni téeméeri góor.

Yonatan def na njàmbaar

¹⁶ Ci kaw loolu Sóol ànd ak doomam ju góor Yonatan ak seen mbooloo, ñu dal ca Geba^r gu Beñamin, waa Filisti dal ca Migmas. ¹⁷ Ci biir loolu gàngooru yàqkat jóge ca dalub waa Filisti, def ñetti kureel. Benn ba jubal bëj-gàннаar, aw yoonu Ofra ca diiwaanu Suwal, ¹⁸ ñaareel ba jubal sowu ca Bet Oron, ñetteel ba jëm penku ca tund ya tiim xuru Seboyim, fa féeteek màndiñ ma.

¹⁹ Booba du benn tegg bu nekkoon ca réewu Israyil ba mu daj, ndax waa Filisti dañoo ragaloon °Ebrë yi defar ay saamar ak i xeej. ²⁰ Looloo taxoon ci mboolem °bànni Israyil, ku ci bëggoona nàmmlu sa ngajju mbaa sa daba, mbaa sa sémmiñ, mbaa sa sawta, doo man lu moy dem ca téggi waa Filisti.

²¹ Saa yu sa ngajju dayee, mbaa sa daba, daan nañu la ko daasal njëg gu jafe, tollook ñaari xaaji dogu xalis wu ñu séddale ñetti cér; boo dee daaslu ab roq mbaa sémmiñ, mbaa ngay defarluwaat catal ràbbu, genn-wàllam ngay fey.

²² Looloo tax keroog bésub xare ba, du benn xarekat bu ànd ak Sóol ak Yonatan, bu yor saamar mbaa ab xeej ci loxoom. Mennum Sóol rekk a ci amoon, mook doomam Yonatan.

²³ Noonu ab kureelu xarekati waa Filisti jiitu, taxawi ca jàllukaayu Migmas ba.

Yonatan song na waa Filisti

14 ¹ Ci fan yooyu Yonatan doomu Sóol ju góor wax xale bu góor ba koy gàddul ngàннаayam, ne ko: «Kaay nu dem ba ca xarekati waa Filisti ca wàlla.» Fekk na Yonatan yégalu ko baayam. ² Booba Sóol a nga dal fa Gibeya yem, ca ker garabu gërënaat ga ca Migron. Mbooloo ma ànd ak moom a nga toll ci juróom benni téeméeri góor. ³ Axiya ma nga fa woon, sol °xar-sànnim sarxalkat. Axiya mooy doomu Ayitub, mi bokk ak Ikabot seen baay Fineyas;

^r 13.16 *Geba*: seetal ci 13.3.

Eli, °sarxalkatu Aji Sax ja ca Silo, moo jur Fineyas. Du kenn ca mbooloo ma ku xamoon ne Yonatan dem na. ⁴ Poot ba Yonatan jaare wuti dalub waa Filisti, ñaari doj yu mag a sampe woon, séq ko. Ñu dippee wenn doj wa Boses, weneen wa di Sene. ⁵ Wenn doj waa nga sampe wetu bëj-gàннаar, janook Migmas, wa ca des sampe wetu bëj-saalum, janook Geba^s.

⁶ Yonatan wax xale bu góor bay gàddu ay gànnaayam ne ko: «Ayca nu dem ba ca dalub yéefar yee. Jombul Aji Sax ji defal nu yiw, ndax dara du tee mu may nu ndam, nu bareek nu néew.» ⁷ Ba loolu amee kay gàddu ngànnaayam ne ko: «Ayca, sang bi, loo bëgg rekk laa bëgg.» ⁸ Yonatan ne ko: «Kon ayca, nu dem, jàll ba ca waa dal ba, feeñu léen. ⁹ Bu ñu nu waxee ne nu: “Taxawleen foofu, ba nu fekksi leen,” nu yem fa, bañ léena fekki. ¹⁰ Waaye bu ñu nee: “Ayca, ñewleen,” nu daldi yéeg, ndax looloo nuy won ne, Aji Sax ji teg na léen ci sunuy loxo.»

¹¹ Ñu dem, feeñu dalub waa Filisti, ñoom ñaar ñépp. Waa Filistee nga naan: «Xool-leen! °Ebrë ñaa ngay yoxoosuy génn pax ya ñu làqu woon.» ¹² La ca tegu waa dal ba ne Yonatan ak xaleem ba: «Ée, ñewleen ba fii ci nun, nu xamal léen lu tuut.» Yonatan ne xaleem ba: «Yéegal topp ci man; Aji Sax ji teg na léen ci loxol Israyil.» ¹³ Noonu Yonatan ñalgu jëm kaw, xaleem ba topp ca gannaawam. Waa Filisti daanu nañu keroog ca kanam Yonatan, xaleem ba topp ca gannaawam, di léen jekkali. ¹⁴ Congum Yonatan mu jëkk mooma, mook kay gàddu ngànnaayam daane nañu ca lu tollook ñaar fukki góor ci dénd bu wara tollook saawow nag. ¹⁵ Ci kaw loolu njàqare tàbbi ca waa dal baak àll ba ko wër, ak ca biir mbooloo ma mépp, muy dal ba, muy kureeli yàqkat ya; suuf sa yëngu teg ca, muy tiitaange ju Yàlla wàcce.

¹⁶ Ba loolu amee ñay wattul Sóol ca Gibeya gu Beñamin séen mbooloom xarem waa Filisti di raj-rajloo, fu nekk ñu jëm fa. ¹⁷ Sóol wax ak ña mu àndal ne léen: «Wooteleen te seet ba xam ku jóge ci nun.» Ñu woote, Yonatan ak kay gàddu ngànnaayam wuute. ¹⁸ Sóol ne Axiya: «Indil °gaalu Yàlla gi.» Booba

^s 14.5 *Geba*: seetal ci 13.3.

gaalu Yàlla gaa ngaak °bànni Israyil. ¹⁹Naka la Sóol di wax ak sarxalkat ba, coow la ca dalub waa Filisti gëna jolli. Sóol ne sarxalkat ba: «Bàyyi ko sax.» ²⁰Ba mu ko defee Sóol àndandook mbooloom mépp ca xare ba. Ñu gis waa Filisti ne kër-kër, ne këpp, di jamante seeni saamar. ²¹Amoon na ay Ebrë yu nangul woon waa Filisti lu jiitu te daloon wër léen, bay ànd ak ñoom ci seeni xare. Ñooñu mujj walbatiku faraat ak bànni Israyil ya desoon ca Sóol ak Yonatan. ²²Mboolem bànni Israyil ya làqu woon ca tundi Efrayim daldi dégg ne waa Filistee ngay daw. Ñu sotsi, dàqi léen. ²³Noonu Aji Sax ji wallu Israyil bésub keroog, xare bay law, ba romb Bet Awen.

Sóol wax na lu ëpp

²⁴Bésub keroog mbooloom Israyil jàq nañu, ndaxte Sóol da léena giñaloon ne léen: «Képp ku lekk fii ak ngoon te fekk feyooguma ci samay noon, yal na alku.» Loolu tax kenn ca mbooloo ma lekkul dara. ²⁵Naka lañu ànd dugg ca gott ba, fekk fa lem juy tuuru fa suuf. ²⁶Ba ñu agsee ca biir gott ba, ba gis lem jay xelli, taxul kenn sàkk ca jëme ca gémmiñam, ndax ragala alku. ²⁷Yonatan nag yégul woon ngiñal baayam laak mbooloo ma. Mu tàllal yet wa ca loxoom, capp cat la ca lem ja, sex. Ca saa sa mu leqliku. ²⁸Kenn ca mbooloo ma ne ko: «Aa! Sa baay de giñaloon na mbooloo mi lu dul deñ ne nu: “Képp ku lekk tey, yal na alku,” moo tax mbooloo mi néew doole.» ²⁹Yonatan ne: «Sama baay de yóbbe na mbooloo mi toskare. Xool-leen rekk ba ma ñamee ci lem ji, ni ma leqlikoo. ³⁰Doon na gëna neexati, bu mbooloo mi lekkoon tey ci la ñu lële ca seeni noon. Du ci la jéllu waa Filisti doon gëna réy a waay?»

³¹Bésub keroog, gannaaw ba °bànni Israyil dumaa waa Filisti, dàqe léen Migmas ba ca Ayalon, mujj nañu loof, ³²ba sëxëtoo lël ja, tër ca jur gu gàtt gaak gu gudd gaak wëllu ya. Ñu rendi ca suuf, boole yàpp waak deret ja, lekk. ³³Ñu yegge ko Sóol ne ko: «Mbooloo ma kat a nga nee, di tooñ Aji Sax ji, di lekk yàpp wu ànd ak deretam.» Sóol ne: «Yéena ka fecci °kóllëre! Bérañal-leen ma fii aw doj wu mag léegi.» ³⁴La ca tegu, mu ne léen: «Te wërleen ci biir mbooloo mi, ba ñu daj, ngeen wax léen ne léen, na ma ku

nekk ci ñoom indil nagam mbaa gàttam, rendi ko fii, lekk. Buñu tooñ Aji Sax ji, di lekk yàpp wu ànd ak deretam.» Ku nekk daldi indi aw nagam guddig keroog, rendi ko foofa. ³⁵ Sóol daldi fay defal Aji Sax ji °sarxalukaay. Booba la jékka defal Aji Sax ji sarxalukaay.

Bànni Israyil jot na Yonatan

³⁶ Ba loolu amee Sóol ne: «Nanu wàcc topp waa Filisti ci guddi, fanaane léena lél ba bët set, te bunu ci bàyyi kenn muy dund.» Mbooloo ma ne ko: «Loo bëgg rekk!» Waaye °sarxalkat ba ne: «Nanu jékka diis Yàlla mbir mi fii.» ³⁷ Sóol laaj Yàlla ne ko: «Ndax ma topp waa Filisti? Ndax dinga nu léen tegal ci sunuy loxo?» Waaye Yàlla tontuwu ko keroog. ³⁸ Sóol ne: «Yéen ñiy njiiti mbooloom xare mi yépp, ñëwleen fii, nu seet ba gis ban bàkkaar la fi nit def tey jii. ³⁹ Ndax giñ naa ci Aji Sax ji, kiy dund, di wallu Israyil, bu doon sax lu sama doom Yonatan ci boppam def, dina dee.» Mbooloo mépp ne cell. ⁴⁰ Sóol wax ak °bànni Israyil gépp ne léen: «Taxaweleen nee, maak sama doom Yonatan nu taxawe nii.» Mbooloo ma ne ko: «Loo bëgg rekk.» ⁴¹ Sóol ñaan ci Aji Sax ji ne ko: «Éey Yàllay Israyil, ngalla xamleel liy dëgg.» Ñu daldi tegoo bant, mu dal ci kaw Yonatan ak Sóol, mbooloo ma wàcc. ⁴² Sóol ne: «Tegal-leen nu bant sama digganteek sama doom Yonatan.» Ñu defal léen ko, mu dal ca Yonatan.

⁴³ Sóol ne Yonatan: «Wax ma li nga def.» Yonatan ne ko: «Aylayéwén ñam naa ca lem ja tuuti, capp ca sama catal yet wii. Maa ngi nii, naa dee!» ⁴⁴ Sóol ne ko: «Yal na ma Yàlla teg mbugal mu gëna tar, ndegam doo dee wett!» ⁴⁵ Waaye mbooloo ma ne Sóol: «Lan? Yonatan dee, moom mi may Israyil ndam lu réy lii? Xalaateesu ko moos! Giñ nanu ci Aji Sax ji, kiy dund, du lenn luy rote ci kawaru boppu Yonatan sax dal fi suuf, ndax Yàllaa ànd ak moom, ba mu def jëf jii tey.» Noonu la mbooloo ma jote Yonatan, ba reyeesu ko. ⁴⁶ Ba loolu wéyee Sóol noppee dàq waa Filisti, waa Filisti dellu ca seen réew.

Sóol am na ndam

⁴⁷ Gannaaw ba Sóol feddlee nguuram ca Israyil, xeex naak seen noon ya léen wër yépp: Mowabeen ñaak Amoneen ñaak Edomeen ñaak buuri waa Soba, ak waa Filisti. Mboolem fu mu walbatiku rekk, duma na waa foofa. ⁴⁸ Xaree na njàmbaar, ba duma Amalegeen ña, teqle Israyil ak ña léen doon lël.

⁴⁹ Doomi Sóol yu góor nag ñoo doon: Yonatan, ak Iswi^t ak Malkisuwa; ki gën di mag ci doomam yu jigéen di Merab, ki gëna ndaw ci jigéen ñi di Mikal.

⁵⁰ Soxnas Sóol ma nga tuddoon Ayinowam, Ayimaas di baayu Ayinowam. Abner doomu Ner, miy baayu Sóol bu ndaw moo doon njiitu mbooloom xareem. ⁵¹ Kis miy baayu Sóol, ak Ner, baayu Abner, doomi Abiyel lañu.

⁵² Giiru dundu Sóol gépp xare bu metti la woon digganteem ak waa Filisti. Moo tax fu Sóol gisaan boroom kàttan mbaa boroom fit, da koy solal, dugal ko ca mbooloom xareem.

Yàlla rëbb na Amalegeen ñi

15 ¹ Samiyel nag waxoon na Sóol ne ko: «Man la Aji Sax ji yebal, ngir ma fal la ngay buuru Israyil, giy mbooloom boppam. Kon déglul kàddu yii tukkee ci Aji Sax ji. ² Aji Sax jiy Boroom gàngoori xare yi dafa wax ne: “Dinaa mbugal Amalegeen ñi ndax na ñu defoon Israyil, tëru léen, ba ñuy génn Misra. ³ Demleen léegi, dal ci kaw Amalegeen ñi, te mboolem lu ñu moom, aayal-leen^u ko, faagaagal ko. Buleen ci bàyyi kenn; reyleen góor ak jigéen, gone ya ba ca liir ya, boole ca nag ak gàtt, ba ca giléem yaak mbaam ya.”»

⁴ Noonu Sóol woo mbooloom xareem, waññ léen ca Telem, ñuy ñaar téeméeri junniy xarekat ak fukki junniy góor yu bokk ci giiru Yuda. ⁵ Sóol dem ba jub dëkkub Amalegeen ña, daldi waajal am tëru ca xur wa. ⁶ Ci biir loolu mu ne Keneen ña: «Demleen wacc Amalegeen ñi, bala ma léena booleek

^t 14.49 *Iswi*: man nañoo jàpp ne mooy ki ñuy wax Isbaal mbaa Isboset ba tey.

^u 15.3 *aayal*: lu ñu masa aayal, duñu ko mana jëfandikoo lu dul ci liggéeyu Yàlla. Su naree dugg ci leneen lu dul liggéeyu Yàlla mbaa lu dëppoowul ak coobare Yàlla dees koy tas, yàqte ko. Su dee boroom bakkan dees koy rey.

ñoom rey, ngir dangeena laaye woon biir °bànni Israyil gépp, ba ñuy génn Misra.» Ba loolu amee Keneen ña dem wacc Amalegeen ña.

⁷ Ba mu ko defee Sóol song Amalegeen ña, dale ko Awila ba dëkk ba ñuy wax Sur te féete Misra penku. ⁸ Mu jàpp Agag buuru Amalegeen ña, waa réewam ma mépp, mu faagaagale léen ñawkay saamar, ba ñu jeex tàkk. ⁹ Ci kaw loolu Sóol ak i xarekatam bàyyi Agag, bañ koo aayal, rey ko, mook la gëna baax ca nag yaak la gëna baax ca gàtt yaak jur ga ñu yafal ba ca kuuy yu ndaw ya-- lépp lu am solo rekk. Bëggünu wona yàq jur googu, waaye lu ca ñàkk solo mbaa mu yooy, aayal nañu ko, rey ko, ba mu jeex tàkk.

Sóol ñàkk na

¹⁰ Gannaaw loolu kàddug Aji Sax ji dikkal Samiyel ne ko: ¹¹ «Am naa naqar ci pal gi ma fal Sóol buur, ndaxte dëddu na ma, te deful li ma santaane.» Samiyel am ca njàqare lool, ba fanaanee tinu Aji Sax ji guddig keroog. ¹² Ba bët setee mu teela jóg seeti Sóol, waaye ñu ne ko Sóol dem na dëkk ba ñuy wax Karmel, te defu fa lu moy yékkati am taax, terale ko boppam. Jóge na fa it, jàll ba Gilgal.

¹³ Ba Samiyel dikkee fekksi Sóol, Sóol ne ko: «Yal na la Aji Sax ji barkeel. Def naa la Aji Sax ji santaane!» ¹⁴ Samiyel ne ko: «Ana meem joojuy tàbbi sama nopp bii, lu mu doon? Ak looluy nàññi may dégg?» ¹⁵ Sóol ne ko: «Ca Amalegeen ña de lañu ko lële. Xarekat ya dañoo wacc la gën ca nag yaak gàtt ya, nar koo sarxalal sa Yàlla Aji Sax ji. Waaye rey nañu la ca des yépp de, aayal ko.» ¹⁶ Samiyel ne Sóol: «Na doy! Dinaa la xamal li ma Aji Sax ji wax biig.» Sóol ne ko: «Waxal!» ¹⁷ Samiyel ne ko: «Fàttliku ne yaa ne tekkiwuloo woon dara, te terewul nga doon njiital giiri Israyil; Aji Sax ji fal la, ngay buuru Israyil. ¹⁸ Mu yebal la, ne la: “Demal faagaagal mbooloom Amalegeen ñu bon ñi, ba ñu jeex. Xareel ak ñoom, rey léen, ba jeexal léen tàkk.” ¹⁹ Lu la tere wona déggal Aji Sax ji? Lu waral ngeen di sèxëtoo lël ji, di def lu neexul Aji Sax ji?»

²⁰ Sóol ne Samiyel: «Ndaxam déggal naa Aji Sax ji. Dox naa yoon wi ma Aji Sax ji yebal, te faagaagal naa Amalegeen ñi, jàpp seen buur Agag, indi.

²¹ Xarekat yi daal tànn nañu ca lël ja la gën ca nag yaak gàtt, ya ñu aayalaloon Aji Sax ji, ngir nar koo sarxalal sa Yàlla Aji Sax ji ca Gilgal.»

²² Samiyel ne ko:

«Aji Sax ji bég na ci °saraxi gàtt yuy lakk ba jeex, ak yeneen sarax.

Waaye mbaa dees na wormaal kàddoom, mu bégati yee?

Ma ne, wormaal kàddoom a gën sarxalal ko;

dégg ndigal a raw sarxe nebbonu kuuy.

²³ Déggadee tollook bàkkaar gisaane,

reewande neexook ñaawteefu bokkaale.

Yaa gàntal ndigalu Aji Sax ji,

Aji Sax ji gàntal sa nguur.»

²⁴ Sóol ne Samiyel: «Bàkkaar naa de! Ndax moy naa santaaneb Aji Sax ji, gàntal say ndigal, ndax damaa ragaloon mbooloo mi, ba topp léen ci seen coobare. ²⁵ Léegi nag ngalla waay, baal ma sama bàkkaar bii te ñëw nu dellu, ma màggali Aji Sax ji.» ²⁶ Samiyel ne Sóol: «Duma ànd ak yaw dellu, ndax dangaa gàntal kàddug Aji Sax ji, te Aji Sax ji gàntal na sa nguur ci Israyil.»

²⁷ Naka la Samiyel ne wërëñ, di dem, Sóol jàpp ca catal mbubb ma, foqati, mu topp ko. ²⁸ Samiyel ne ko: «Aji Sax ji foqatee na nii tey nguurug Israyil ci say loxo, jox ko sa jegeñaale bu la gën. ²⁹ Te xamal ne Aji Nekk, ji ci Israyil ba fàww du tebbi kàddoom, te du deltu gannaaw, ndax du nit bay deltu gannaaw.»

³⁰ Sóol dellu ne: «Bàkkaar naa moos, waaye ngalla waay sagal ma ci kanam magi sama mbooloo ak ci kanam Israyil. Ñëwal nu ànd dellu, ma màggali sa Yàlla Aji Sax ji.» ³¹ Ba loolu amee Samiyel ànd ak Sóol dellu. Sóol màggali Aji Sax ji, sujjóotal ko.

³² Gannaaw loolu Samiyel ne: «Indil-leen ma Agag, buuru Amalegeen ñi.» Ba Agag dikkee ca moom, xel mu dal la àndal. Booba Agag a ngay xalaat naan: «Ragalatuma ku ma rey moom, nde xanaa moos wees na!» ³³ Waaye Samiyel

ne ko: «Sab saamar a xañ jigéen ay doomam daal? Sa ndey dina ñàkke noonu doom ci biiri nawleem!» Noonu Samiyel rey Agag fa kanam Aji Sax ji ca Gilgal.

³⁴ Ba mu ko defee Samiyel bàyyikoo fa, dellu Raama, Sóol dellu këram ca Gibeya gu Sóol. ³⁵ Ba ni Samiyel faatoo, seeteetul Sóol, waaye teewul mu tiislu ay mbiram. Aji Sax ji it naqarlu na li mu fal Sóol, muy buuru Israyil.

Yàlla fal na Daawuda

16 ¹ Gannaaw ba loolu wéyee Aji Sax ji wax Samiyel ne ko: «Loo deeti xaar ci dakkal sa tiis wi nga nekke ndax Sóol? Gannaaw maa foq nguuram ci Israyil kay, duyal sa béjjén diwu oliw te tegu ci yoon wi. Maa ngi lay yebal kër Yese mu Betleyem. Tànn naa ki may fal buur ci ay doomam yu góor.» ² Samiyel ne ko: «Dama faa mana dem? Sóol da koy dégg, te kon mu rey ma.» Aji Sax ji ne ko: «Dangay yóbbaaale wëllu, boo demee ne ko dangay sarxalalsi Aji Sax ji. ³ Su ko defee nga woo Yese ca sarax sa. Dinaa la xamal li nga wara def. Nanga ma °diwal ki ma lay won, te nga fal ko.»

⁴ Samiyel def la Aji Sax ji wax. Ba mu agsee Betleyem, magi dëkk ba gatandu kook tiitaange ji réy ne ko: «Mbaa jàmm a la indi?» ⁵ Samiyel ne léen: «Jàmm la kay. Sarxalalsi Aji Sax ji moo ma indi. Sell-luleen te ànd ak man, nu dem ca sarax sa.» Ci kaw loolu mu sellal Yese ak doomam yu góor, woo léen ca sarax sa.

⁶ Ba ñu agsee, Samiyel gis Eliyab tey wax ci xelam naan: «Xam naa ne kii taxaw nii fi kanam Aji Sax ji, moom la Aji Sax ji tànn!» ⁷ Waaye Aji Sax ji ne Samiyel: «Bul xool ci melokaanu kii, mbaa jëmmam, ndax gàntal naa ko. Xooluma li nit di xool. Nit a ngi xool ci melokaanu biti, waaye man Aji Sax ji ci xol laay xool.» ⁸ Yese daldi woo Abinadab, jaarloo ko fi kanam Samiyel. Samiyel ne: «Aji Sax ji tànnul kii ba tey de!» ⁹ Yese jaarloo Simeya fi kanamam, Samiyel ne: «Aji Sax ji tànnul kii it.» ¹⁰ Noonu Yese jaarloo juróom ñaari doomam yu góor fa kanam Samiyel, waaye Samiyel ne ko: «Aji Sax ji tànnul kenn ci ñii.»

¹¹ Samiyel ne Yese: «Sa doom yu góor yépp a nekk nii?» Yese ne ko: «Déedéet, des na ki gën di ndaw, waaye ma ngay sàmm gàtt ya.» Samiyel ne ko: «Woo ko, dunu bokk ndab te dikkul.» ¹² Yese yónnee, ñu indi ko. Ma nga def ku xees, rafet i bët, xar-kanam ba jekk. Aji Sax ji ne Samiyel: «Jógal diw ko, kii la.» ¹³ Samiyel fab béjjénu diw ba, diw ko fa kanam magam ña. Ba mu ko defee xelum Aji Sax ji wàcc ca kaw Daawuda, dale fa ànd ak moom bésub keroog. Ba loolu wéyee Samiyel dem dëkk ba ñu naan Raama.

Daawuda dugg na ca liggéeyu Sóol

¹⁴ Ci kaw loolu xelum Aji Sax ji jóge ca Sóol, rab wu bon wu Aji Sax ji yebal jàpp ko, di ko sonal. ¹⁵ Ay dagi Sóol wax Sóol ne ko: «Lii kat rab wu bon la wu Yàlla yebal, mu di la sonal. ¹⁶ Nu ngi nii, jox nu ndigal rekk sang bi, nu wutali la ku mana xalam. Su ko defee bu la rab wu bon wi Yàlla yebal dikkalee, mu xalamal la, nga am jàmm.»

¹⁷ Sóol ne dagam ya: «Ayca boog, wutalileen ma ku man xalam lool, indil ma ko.» ¹⁸ Kenn ca dag ya ne ko: «Ma ne, gis naa ab xale bu góor; doomu Yese la mu Betleyem. Ku mana xalam la, di xarekat bu jàmbaraare. Ku mane wax la te góorayiw, te it Aji Sax ji ànd naak moom.»

¹⁹ Gannaaw loolu Sóol yónni ay ndaw ca Yese ne ko: «Yónnee ma sa doom Daawuda, ma ca gàtt ya.» ²⁰ Yese takk mbaam, sëf ko mburu ak mbuusu biiñ ak ab tef, boole ko jox Daawuda, mu yót Sóol. ²¹ Daawuda dem ca Sóol, daldi dugg ca liggéeyam. Sóol bëgg ko lool. Daawuda mujj bokk ci ñi koy gàddul ngànaayam. ²² Ci kaw loolu Sóol yónnee ca Yese, wax ko ne ko: «Bàyyil Daawuda mu di ma liggéeyal far, ndax am naa mbégte ci moom.» ²³ Noonu saa yu rab wa Yàlla yebal dikkalaan Sóol, Daawuda fab xalam ga, di ko xalamal, ba Sóol féex, am jàmm; rab wu bon wa bàyyi ko.

Golyaat dëkk na bànni Israyil

17 ¹ Gannaaw ga waa Filisti daje bés, nara xare, ba booloo ca dëkk ba ñu naan Soko ca diiwaanu Yuda. Ñu dal ca Efes Damim diggante Soko ak

Aseka. ² Sól ànd ak xarekati Israyil booloo, dal ca xuru Ela, jekkal seen taxawaayu xare, ngir jànkoondeek waa Filisti. ³ Waa Filistee nga taxaw ci wii tund, °bànni Israyil taxaw ca wee, xur wa dox seen diggante.

⁴ Ci biir loolu jàmbari góor ju ñuy wax Golyaat^v di waa Gaat, génne ca dalub waa Filisti. Taxawaayam a nga xawa toll ci ñetti meetar. ⁵ Ma nga sol mbaxanam xàñjar ak kiiraayal dënn, lu ñu liggéeye dogi xàñjar yu bindoo ni waasintóor, te diisaay ba tollook juróom benn fukki kilo. ⁶ Yeneen kiiraayi xàñjar yeewe ca yeel ya, mu gálloo jaasiy xàñjar. ⁷ Bantu xeejam baa ngay saf mbaam mu ñuy ràbbe, diisaayu weñu xeej ba xawa toll ci juróom ñaari kilo. Kay gàddu pakkam a nga ca kanamam, ñu jiitle.

⁸ Golyaat taxaw janook mbooloom xarekati Israyil, àddu ca kaw ne léen: «Ana lu waral seen taxawaayu xare bii? Dama dul waa Filisti, yéen ngeen di surgay Sól? Tànnleen kenn ci yéen, kuy ñëw nu xeex. ⁹ Su manee xeex ba rey ma, nuy seeni jaam; waaye su ma ko manee ba rey ko, yéena nuy nangul, di sunuy jaam.» ¹⁰ Waa Filisti ba teg ca ne léen: «Maa dëkk mbooloom Israyil bés niki tey. Booleleen maak genn góor rekk, nu xeex.» ¹¹ Ba Sól ak bànni Israyil yépp déggee loola waa Filisti ba wax, jàq nañu, am tiitaange ju réy.

Daawuda def na jaloore

¹² Daawuda nag, góor googu dëkk Efrata ca Betleyem ga ca diiwaanu Yuda, te tudd Yese moo doon baayam. Yese amoon na juróom ñetti doom yu góor, te jamonoy Sól fekk na muy mag, ba màggat lool. ¹³ Ñetti doomi Yese yu góor ya gën di mag ña nga ràngu woon, topp Sól ca xare ba. Taaw baa doon Eliyab, ka ca topp di Abinadab, ka ca toppaat di Simeya. ¹⁴ Daawudaa ca gënoon di ndaw. Ñetti magam yooyu ñoo toppoon Sól, ¹⁵ waaye Daawuda da daan jaabante diggante dalub Sól ak Betleyem ga muy sàmme gàtti baayam.

¹⁶ Noonu waa Filisti ba jàppoo ko ñeent fukki fan, subaak ngoon, mu dikk taxaw janook ñoom. ¹⁷ Ci biir loolu Yese wax doomam Daawuda ne ko: «Ayca, jëlal nattub mbool mii ak fukki mburu yii, yóbbul ko gaaw sa mag ya ca dal

^v 17.4 *Golyaat*: am na ñu ko gëna xam ci turu Jalut.

ba. ¹⁸ Boole ci fukki dogi soow yii ñu wowal, boo demee, sédd ko seen njiitu kureel. Seetal ma ndax sa mag yaa nga ci jàmm, te nga dikk indil ma ci lu leer.» ¹⁹ Booba Sóol ak mbooloom Israyil ma mépp a nga ca xuru Ela, di xeex ak waa Filisti.

²⁰ Daawuda teela jóg ca èllëg sa, wacce gàtt ya ku léen di wattu, daldi sëf, tegu ca yoon wa, muy la ko Yese sant. Naka la àgg ca dal ba, yemook mbooloo may génn jëm fa ñu wara taxaw ngir xare, seen yuuxi xare ya jibandoo. ²¹ Banni Israyil ak waa Filisti, ku ci nekk a ngay jekkal taxawaayu xareem janook sa moroom. ²² Ba loolu amee Daawuda bàyyi yóbbante ba ca kay wattu seeni yëf. Mu daw ba fa ñuy xeexe, nuyook magam ya. ²³ Na muy wax ak ñoom, Golyaat jàmbari waa Filisti bay waa Gaat génne ca làngi waa Filisti. Ma ngay àddooti ca kaw di léen dëkk, na woon, Daawuda dégg ca.

²⁴ Banni Israyil gépp, ku ko ca gis daw, tiit lool. ²⁵ Ña nga naan ca seen biir: «Gis ngeen waa jee di ñëw; day dëkksi Israyil. Képp ku ko rey de, Buur dina ko jox alal ju bare. Dina ko may doomam soxna it, te dina beral loxo waa kër baayam ci digg Israyil.» ²⁶ Daawuda laaj ña mu dendal ne léen: «Ngeen ne ana lees di defal ku rey waa Filisti bii, ba faj gâce gii Israyil nekke? Ak kuy yéefaru waa Filisti bii sax, bay dëkk mbooloooy Yàlla jiy dund?» ²⁷ Ñu dellu ca la ñu waxoon, ne moom lañuy defal ku rey waa ja.

²⁸ Eliyab, ki gën di mag ci magi Daawuda ya, dégg Daawuda di wax ak gaa ña. Mu mer lool ne ko: «Yaw sax lu la fi taxa ñëw? Ak koo wacce la fay gàtt ak as néew ca àll ba? Xam naa la bu baax, ku réy ngise nga te doo mébét njub ci sa xol bii. Seetaansi xare bi donj a la fi indi.» ²⁹ Daawuda ne ko: «Waaw, man lu ma def? Kenn du wax sax?» ³⁰ Noonu Daawuda walbatiku laaj keneen, tont la di lenn.

³¹ Ci kaw loolu ñu dégg la ca Daawuda wax, daldi koy yegge Sóol. Sóol woolu ko. ³² Daawuda dikk ne Sóol: «Bu kenn yoqi ndax waa Filisti bii, sang bi. Man dinaa dem xeex ak moom.» ³³ Sóol ne Daawuda: «Yaw! Man ngaa xeex ak waa Filisti bii? Ngay gone, moom muy ñeyi xare, ba muy ndaw ba tey.» ³⁴ Daawuda ne Sóol: «Sang bi, ba may sàmm sama gàtti baay, lu

masaana dikk yóbbu ci ab gàtt, muy gaynde mbaa weneen rabu àll wu aay,
³⁵dama koy topp, fàdd ko, ba nangoo gàtt ba ca gémminam. Te bu ma
 songee, ma sèq, fàdd mu dee. ³⁶Rey naa gaynde, rey naa weneen rabu àll wu
 aay, sang bi. Kon nag yéefaru Filisti bii day boka ak rab yooyu demin rekk,
 ndax moo tèkku mboolooy xarey Yàlla jiy dund. ³⁷Aji Sax ji ma musal ca
 pàddum gaynde ak pàddum weneen rabu àll wu aay dina ma musal ci loxol
 waa Filisti bii.» Sóol ne Daawuda: «Demal boog te yal na Aji Sax ji ànd ak
 yaw.»

³⁸Ba mu ko defee Sóol solal Daawuda mbubbum boppam, solal ko
 mbaxanam xàñar, solal ko kiiraayal dënn. ³⁹Daawuda ràngoo saamarub Sóol,
 mu tegu ca kaw mbubb ma. Noonu Daawuda jéem caa dox mu të, ndax
 tàmmu ko. Mu ne Sóol: «Duma mana dem ak lii, ndax tàmmuma ko,» daldi
 koy summi. ⁴⁰Ba loolu amee Daawuda jël yetam, tànn ca dex ga juróomi doj
 yu rattax, yeb ko ca gafakag mbuus ma muy sàmme, nàbb mbaqam, wuti waa
 Filisti ba. ⁴¹Ci biir loolu waa Filisti ba jiital kay gàddu pakkam, tey gëna
 jegesi, wutsi Daawuda. ⁴²Naka la waa Filisti ba xoolaat, gisul lu moy xalelu
 góor bu ndaw, di lu xees te góorayiw. Ma nga naan: «A cam!» ⁴³Mu ne
 Daawuda: «Xanaa ab xaj laa, ba nga di ma jëlal i yet?» La ca tegu waa Filisti
 ba móolu ko ca turi tuuram ⁴⁴ne ko: «Ba nga dikk fii rekk, dinaa la def néew,
 jox njanaaw yeek rabi àll yi, ñu yàpp.

⁴⁵Daawuda ne waa Filisti ba: «Yaw de yaa may jëlal ab saamar ak xeej ak
 jaasi, waaye man li may xeexek yaw mooy turu Aji Sax jiy Boroom gàngoori
 xare yi, di Yàllay mboolooy xarey Israyil, mi nga tèkku. ⁴⁶Bésuub tey jii Aji Sax
 ji dina la teg ci samay loxo. Dinaa la rey, dog sa bopp. Tey jii laay def
 mbooloom waa Filisti ay néew, njanaaw yeek rabi àll yi yàpp. Su ko defee
 àddina wërngal kèpp xam ne Israyil am na Yàlla. ⁴⁷Te itam mboolem ñii fi
 daje dinañu xam ne du saamar mbaa xeej la Aji Sax jiy musalee, ndax Aji Sax
 jeey boroom xare bi, te dina leen teg ci sunuy loxo.» ⁴⁸Ci kaw loolu waa
 Filisti ba jógeeti fa mu taxaw, wutsi Daawuda di ko songi; Daawuda daw bu
 gaaw ca toolu xare ba, wuti Golyaat. ⁴⁹Mu daldi yoor loxoom ca mbuusam,

jël ca aw doj, rattax ko waa Filisti ba ci jë, doj wa sar ca biir. Mu ne jànjaj, kanam ga dëppu fa suuf. ⁵⁰Noonu Daawuda daan waa Filisti ba, te dóorewu ko lu moy mbaq ak u doj, nërmeel ko. Daawuda rey na waa Filisti ba, te du saamar bu mu yor ci loxoom.

⁵¹Daawuda nag daw ba ca waa Filisti ba, tiim ko, jàpp ca saamaram, boccee ko ca mbar ma, jekkali ko ba noppi, dog bopp ba. Waa Filisti ya gis ne seen jàmbaar dee na, ñu ne wërëñ, ne wëqet. ⁵²Ba loolu amee mbooloom Israyil ak Yuda àddu ca kaw, riirandoo, dàqi waa Filisti ya, ba jub Gaat^w, ba ca bunti Ekkron. Néewi waa Filisti ne wetar ca yoonu Saarayim ba Gaat, ba ca Ekkron. ⁵³Ba bànni Israyil dàqee waa Filisti ba dëpp, dañoo lël seen dal ba. ⁵⁴Daawuda jël boppu Golyaat waa Filisti ba, yóbbu Yerusalem, fab gànnaayi waa ja, fat ca xaymab boppam.

⁵⁵Ba Sóol gisee Daawuda, mu wuti waa Filisti ba, da ne Abner, njiital mbooloom xareem: «Waaw, Abner, xale bii doomu kan a?» Abner ne ko: «Buur, giñ naa, nga fekke tey, xawma doomu kan la.» ⁵⁶Buur ne ko: «Kon laajteel, ba xam xale bu góor bii doomu kan la.» ⁵⁷Naka la Daawuda rey waa Filisti ba, ba dikk, Abner indi ko ba ca Sóol. Daawudaa nga ñàbb boppu waa Filisti ba, ba tey. ⁵⁸Sóol ne ko: «Gone gii, yaay doomu kan?» Daawuda ne ko: «Doomu Yese laa, sa surga ba ca Betleyem.»

Yonatan fas na kóllëreek Daawuda

18 ¹Noonu Daawuda di wax ak Sóol, waaye ba muy noppi fekk na xolub Yonatan doomu Sóol ne napp ci Daawuda. Yonatan da koo sopp ni boppam. ²Sóol nag téye Daawuda ca wetam bésub keroog, bàyyeetu ko mu ñibbi kër baayam. ³Ba loolu amee Yonatan fasanteek Daawuda °kóllëre, ndax sopp ko ni boppam. ⁴Ci kaw loolu Yonatan summi mbubb ma mu soloon, jox ko Daawuda, boole ca ay yérey xareem, ba ca saamaram ak fittam ak ngañaayam sax. ⁵Daawuda nag di dox mboolem lu ko Sóol yónni, di ca am

^w 17.52 Fii ñu ne *Gaat* am na ñu ne Gaay la. Muy tekki aw xur ci làkku ebrë.

ndam, ba Sóol mujj ko teg ca boppu xarekat ya, mu jiite léen. Loolu neex mbooloo ma mépp ba ca jawriñi Sóol ya.

Sóol a ngay fexeel Daawuda

⁶ Ba ñu demee ba xarekat yay ñibbi, gannaaw ba Daawuda reyee waa Filisti ba, jigéeni mboolem dëkki °bànni Israyil a génn gatanduji Buur Sóol, di fecc ak a woy. Tabala yaak xalam ya jib, sarxolle ya jolli. ⁷ Ña ngay fecc, di woy naan:

Sóol a дума junniy noon,

Daawuda daane fukki junni.

⁸ Sóol mer lool ndax naqar wu mu am ca woy woowu. Ma nga naan ca xelam: «Moomale nañu Daawuda ay fukki junni, te moomalewuñu ma lu moy junni! Lu ko deseeti lu moy jal bi? ⁹ Sóol nag dale ca bésab keroog di xool Daawuda bëtu kañaan.

¹⁰ Ca ëllëg sa aw rab wu bon wu Yàlla yebal ne Sóol taral, mu daanu ca digg këram. Daawuda di ko xalamal, na mu daan def naka jekk. Sóol a nga ñàbb ab xeej. ¹¹ Mu jekki-jekki sànni xeej ba, te naan ca xelam: «Dinaa tas Daawuda léegi ci tabax bi!» Waaye Daawuda moytu saanam, ba muy ñaari yoon.

¹² Ci kaw loolu Sóol ragal Daawuda, ndax la Aji Sax ji ànd ak Daawuda, wacc ko. ¹³ Loolu waral mu yebal Daawuda, sorele ko boppam, fal ko mu jiite kureelu junniy xarekat, di jiite xarekat ya ca seeni xare. ¹⁴ Daawuda di am ndam ca lépp lu mu def, ndax Aji Sax ji daa àndoon ak moom. ¹⁵ Ba Sóol gisee ndam lu réy la Daawuda am, mu gënatee am tiitaange ca moom. ¹⁶ Waaye terewul mboolem Israyil ak Yuda sopp Daawuda, ngir moo léen doon jiite ca seeni xare.

Daawuda jël na doomu Sóol soxna

¹⁷ Ba mu ko defee Sóol ne Daawuda: «Xoolal, Merab, sama taaw bu jigéen a ngii. Dinaa la ko may soxna ndegam nangul nga ma, di jàmbaar, tey xareel

Aji Sax ji ay xareem.» Booba Sóol a nga naan ca xelam: «Du sama loxoo koy laal muk, naa ko wacc ci loxoy waa Filisti rekk.»

¹⁸ Daawuda ne Sóol: «Waaw, ana lu ma tekki, man maak samay bokk ak sama waa kër baay ci Israyil, ba wara mana goromlook Buur?» ¹⁹ Gannaaw loolu Merab doomu Sóol ja toll ca ñu war koo jox Daawuda soxna, ñu jox ko Àddiryel, ma cosaano Mewola.

²⁰ Ba loolu wéyee Mikal doomu Sóol xool Daawuda bētu mbéggeel, ñu wax ko Sóol, mu am ca mbégte. ²¹ Ma nga naan: «Dinaa ko ko may, ndax manees na jaare ci Mikal fiir ko, ba waa Filisti rey ko.» Ba loolu amee Sóol ne Daawuda: «Ñaareel bi yoon a ngii tey, nga mana doon samab goro.» ²² Ci biir loolu Sóol sant ay dagam ne léen: «Diisool-leen maak Daawuda, ngeen wax ko ne ko: “Yaw kat, Buur am na bänneex ci yaw, te it dagam yépp sopp nañu la. Kon tee ngaa nangoo doon gorob Buur?”» ²³ Dagi Sóol ya dem ca Daawuda, déey ko kàddu yooyu. Daawuda ne léen: «Dangeena defe ne doon gorob buur noonu rekk la. Man mii taqul dara, tekkiwuma dara!» ²⁴ Dagi Sóol ya dem yegge Sóol la Daawuda wax.

²⁵ Sóol ne léen: «Waxleen Daawuda ne ko, Buur de laajul ub can: xanaa téeméeri mbuñukay waa Filisti yu mu feyoo ca ñoom ñay noonam.» Booba la Sóol laloon mooy pexe mu waa Filisti reye Daawuda. ²⁶ Noonu dag ya yegge Daawuda kàddu yooya; mbir ma neex ko, mu ne nangu na sasoo loolu, ba doon gorob buur. Balaa àpp baa mat, ²⁷ Daawudaak i nitam dem nañu reyi ñaar téeméeri waa Filisti; Daawuda indil Buur seeni mbuñuka. Ñu wañnal ko Buur ba mu mat sèkk, ba Daawuda yeyoo doon gorob Buur. Ba mu ko defee Sóol may Daawuda doomam Mikal. ²⁸ Sóol nag xam xéll ne Aji Sax jee ànd ak Daawuda, te it doomam Mikal bëgg na ko. ²⁹ Sóol gënati koo ragal, ba noonoo ko fàww.

³⁰ Gannaaw gi kilifay xarekati waa Filisti noppiwuñoo xareek Israyil, waaye saa yu ñu tase waan, Daawuda ëpp ndam ca mboolem njiiti xarey Sóol, ba mujj Daawuda am u tur lool.

Yonatan taxawu na Daawuda

19 ¹Ba mu ko defee Sóol xamal Yonatan, doomam ju góor, xamal it dagam yépp ne nar na reylu Daawuda. Waaye Yonatan doomu Sóol di ku am cofeel ca Daawuda. ²Loolu tax mu yégal ko ne ko: «Sama baay Sóol mu ngi lay wuta rey. Kon nag fagarul kat te teela xëy ëllëg, làquji bérab te baña génn. ³Man dinaa dem ca sama baay, nu bokk taxaw ca tool ba ngay làquji, man ci sama bopp dinaa wax ak sama baay ci say mbir; te lu ma ci leer dinaa la ko wax.» ⁴Ci kaw loolu Yonatan wax baayam Sóol lu baax ci Daawuda ne ko: «Buur, ngalla bul tooñ Daawuda, sa jaam bii, ndax moom kat tooñu la, te amal na la njariñ lool. ⁵Jaay na bakkanam, ba rey waa Filisti ba. Aji Sax ji jaare ca, amal Israyil gépp ndam lu réy, nga teg ci sa bët, am ca mbégte. Ana lu waral ngay tooñ jaamburu Yàlla bu mel ni Daawuda, di tuur deretam ci dara?» ⁶Ba loolu amee Sóol déggal Yonatan, daldi ne: «Giñ naa ko ci Aji Sax ji, kiy dund, deesul rey Daawuda.» ⁷Yonatan woo Daawuda, nettli ko waxtaan wa wépp, yóbbu ko ca Sóol, mu dellu di ko liggéeyal, na woon.

Mikal xettli na Daawuda

⁸Ci kaw loolu xare ba jibaat, Daawuda dem xeexi ak waa Filisti, daan léen jéll bu réy, ba dàq léen, ñu won ko gannaaw. ⁹Ci biir loolu rab wu bon wu Aji Sax ji yebal jàpp Sóol, fekk mu toog ci biir këram, ñàbb ab xeej. Daawudaa ngay xalam, ¹⁰Sóol di ko fexee jam xeejam, ngir tas ko ca tabax ba, waaye Daawuda moyu, mu jam xeej ba ca tabax ba, ba mu sampu. Daawuda nag fexee daw, ba raw guddig keroog.

¹¹Sóol yebal ay ndaw ca kër Daawuda ngir ñu xoolal ko ko; bu bët setee ñu man koo rey. Waaye Mikal, soxnas Daawuda, yégal ko Daawuda ne ko: «Soo dawul sa xélu bakkan ci guddi gi de, bu ëllëgee dees na la rey.» ¹²Noonu Mikal jaarale ko ca palanteeru néeg ba, yoor ko, mu wàcc, daw, ba raw. ¹³Mikal jël gàllaaju kër ga, tëral ko ca lal ba, fab deru bëy, teg fa féeteek bopp ba, daldi koy sànge malaan ma. ¹⁴Sóol yebal ay ndaw yu jàppsi

Daawuda, Mikal ne: «Daawuda de daa wopp.»¹⁵ Ci kaw loolu Sóol wax ndaw ya, ñu dellu ca Daawuda ba gis ko. Mu ne léen: «Indileen ko fii, boole kook lal ba, ba fi man, ma rey ko!»¹⁶ Naka la ndaw ya dikkaat ba dugg ca biir, gisuñu ca lal ba lu moy gàllaaju kër ga, ak deru bëy ba féeteek bopp ba.¹⁷ Sóol ne Mikal: «Ana lu waral nga wor ma nii, di bàyyi sama noon mu rëcc?» Mikal ne ko: «Moom moo ma ne: “Bàyyi ma, ma daw, mbaa ma rey la!”»

Sóol toppi na Daawuda ca Nayot

¹⁸ Ba Daawuda dawee ba raw, daa fekki Samiyel ca Raama, wax ko la ko Sóol def lépp. Noonu mu ànd ak Samiyel, toogi Nayot.¹⁹ Ñu yegge ko Sóol ne ko: «Daawuda de, ma nga Nayot ca dëkk ba ñuy wax Raama.»²⁰ Sóol yónni fa ay nit ngir ñu jàpp ko. Nit ña dikk, yem ca mbooloom yonent yuy °waxyu, Samiyel jiite léen. Xelum Yàlla ma daldi wàcc ca niti Sóol ña, ñoom itam ñuy waxyu.²¹ Ba mu ko defee ñu wax Sóol la xew, mu dellu yebal ñeneen, ñooña it di waxyu. Sóol delluwaat yónni ay ndaw, muy ñetti yoon, ñooña it di waxyu.²² Mu fabul boppam, jëm Raama, dem ba àgg ca kàmb gu mag ga ca Seeku. Mu laajte ne: «Ana fu Samiyel ak Daawuda nekk?» Ñu ne ko: «Ña nga ca Nayot ca Raama.»

²³ Sóol jubal yoonu Nayot ca Raama. Waaye xelum Yàlla wàcc ca kawam moom itam. Ma ngay dox, di dox, boole kook di waxyu ba àgg Nayot ca Raama.²⁴ Ci kaw loolu mu summiy mbubbam moom it, di waxyu fa kanam Samiyel, daldi ne làndaŋ, ne duŋŋ, yendoo ko bésub keroog, fanaano ko. Looloo waral ñu naan: «Moo Sóol it ci yonent yi laa?»

Yonatan wallu na Daawuda

20¹ Gannaaw ga Daawuda dawee Nayot, foofa ca Raama, dem ca Yonatan ne ko: «Ana lu ma def man, ndax damaa def njekkar, am damaa tooñ sa baay, ba muy fexee jël sama bakkan?»² Yonatan ne ko: «Yàlla tere kay, deesu la rey muk! Déglul, du lenn lu sama baay masa mébét te dénku ma ko, du lu réy, du lu tuut. Kon xanaa sama baay du ma nëbb lii tey? Loolu amul!»

³ Daawuda ne ko: «Dinaa la ko giñal, sa baay xam na xéll ne aw yiw nga ma yéene; xam naa da ne: “Bu ko Yonatan yég muk, nde kon dina am naqar.” Waaye ak sama digganteek Aji Sax ji, kiy dund, nga fekke tey: ab jéego sax doxul sama digganteek dee.» ⁴ Yonatan ne Daawuda: «Ana loo bëgg ma defal la rekk, ma defal la ko.»

⁵ Daawuda ne ko: «Xanaa lenn. Èllëg la màggalug tertel weer wi, te man, war naa bokk ak Buur reer. Waaye may ma, ma làquji ca àll ba, ag ngoon.

⁶ Su sa baay seetloo ba seetlu ne teewuma rekk, nga wax ko ne ko: “Daawuda déy da maa tinoo tinu ne, ma yiwi ko, mu ne coww ba Betleyem ga mu fekk baax, ndax daa am sarax su fa seen bokk yépp di amal at mu nekk.” ⁷ Su nee baax na, sama jàmm la, waaye déy sang bi, bu ma meree ba mere ma de, xamal ne nar na lore. ⁸ Su boobaa nag sang bi, yéwéne ma rekk sang bi, ngir °kóllëre gi nga ma ji, fasante kook man fi kanam Aji Sax ji. Waaye ndegam damaa tooñ, rey ma yaw ci sa bopp, jarul nga di ma yóbbu ca sa baay.»

⁹ Yonatan ne ko: «Yàlla tere. Te su ma yégoon ci lu wér lor wu la sama baay naral, na la wóor ne dinaa la ko xamal.» ¹⁰ Daawuda ne Yonatan: «Su la sa baay tontoo kàddu yu ñagas, ana ku ma koy xamal?» ¹¹ Yonatan ne Daawuda: «Kaay nu dem ba ca àll ba.» Ñu ànd ñoom ñaar ba ca àll ba.

¹² Gannaaw loolu Yonatan ne Daawuda: «Giñ naa ci Aji Sax ji, Yàllay Israyil, dinaa seetlu sama baay nэгëni sii gannaaw èllëg. Su la naralee jàmm, yaw Daawuda, dinaa yónnee ca yaw ku la ko déey. ¹³ Waaye su la sama baay naree lor déy, yal na ma Aji Sax ji def lu ko raw, ndegam déeyuma la ko, ba rawale la ci jàmm. Yal na Aji Sax ji ànd ak yaw, na mu ànde woon ak saa baay. ¹⁴ Ngalla nag royal ci Aji Sax ji, yéwéne ma, su may dund. Su ma deeyee nag, ¹⁵ bul noppee yéwéne samay bokk muk, ba keroog bu Aji Sax ji faatee say noon sax, yaw Daawuda, ba kenn desul fi kaw suuf.» ¹⁶ Noonu la Yonatan fase kóllëre digganteem ak waa kër Daawuda, ne: «Yal na Aji Sax ji topp nooni Daawuda.»

¹⁷ Ba mu ko defee Yonatan dellu giñloo Daawuda, ndax sopp gu mu ko sopp ni boppam. ¹⁸ Yonatan dellu ne ko: «Èllëg ci màggalu tertel weer wi, dees na

nemmiku ne, wuute nga ndax sa toogu ba day wéet. ¹⁹ Kon bu gannaaw ëllëgee defal lu gaaw, dem fa nga làqu woon keroog ba mbir mi amee; nanga négandiku ca wetu doju Gindikaay wa. ²⁰ Man dinaa sànni ñetti fitt ca wet ga, mu mel ni daa am lu may diir. ²¹ Su ko defee duma def lu moy yebal ndaw ne ko: “Demal seeti fitt ya.” Su ma waxee ndaw la ci lu leer ne ko: “Ée! Xoolal fitt yaa nga noonu dendeek yaw ca sa gannaaw, foral indi fii,” su boobaa dikkal, ndax sa jàmm lay doon, te giñ naa ci Aji Sax ji, kiy dund, dara du la dal. ²² Waaye su ma waxee ndaw li ne ko: “Xoolal, fitt yaa nga noonu ca walla,” demal rekk, ndax kon Aji Sax ji yebal na la. ²³ Mbir moomu nu digoo, maak yaw nag, dama ne, Aji Sax jee ciy sunu seede sama digganteek yaw ba fàww.»

²⁴ Daawuda daldi làqu ca àll ba. Ba màggalu tertel weer wa jotee, Buur toog di reer. ²⁵ Ma nga toog, sès ca tabax ba, na mu ko daan defe naka jekk. Yonatan taxaw, Abner toog, feggook Sóol. Waaye toogub Daawuda ba wéet. ²⁶ Sóol waxul dara bésub keroog, ndax booba ma nga naan ca xelam: «Jombul mu am lu ko dikkal ba tax setul; xam naa daa setul rekk.» ²⁷ Ca ëllëg sa, di ñaareelu bésub tertel weer wa, toogub Daawuda ba wéet ba tey. Sóol nag ne doomam Yonatan: «Waaw, lu waral doomu Yese ji reersiwwul démb ak tey?» ²⁸ Yonatan ne Sóol: «Daawuda de da maa tinoo tinu ne ma, ma yiwi ko mu dem Betleyem. ²⁹ Daf ma ne: “Ngalla may ma, ma dem, ndax samay bokk dañuy sarxal ca dëkk ba, te sama mag da maa santoon, ma teeweji ko. Kon jéggal ma rekk, ma seeti saay bokk.” Looloo waral reersiwwul ci yaw, Buur.»

³⁰ Noonu xolub Sóol jóg ba fees, mu sàmbaar ca kaw Yonatan ne ko: «Doomu kasara ju të ndey ji nga doon! Xanaa xawma ne dangaa far ak doomu Yese ji? Waaye sa gâcece lay doon, di sa gâceceg kanamu ndey; ³¹ ngir li feek doomu Yese jiy dund fi kaw suuf, du yaay dëju mbaa sag pal di taxaw. Doxal yónnee, ñu indil ma ko, ndax moom aji dee la!» ³² Yonatan ne baayam: «Lu tax muy dee? Ana lu mu def?» ³³ Sóol daldi ne ko xërr xeej ba, nar koo rey. Yonatan xam ne baayam dogu na rey Daawuda. ³⁴ Mu ne bërét jógge ca ndab

la, xol ba fees dell; lekkul dara keroog ñaareelu bésu màggal ba, ndax tiis wu mu am ca na baayam torxale Daawuda.

³⁵ Ba bët setee Yonatan dem ca àll ba, ca la mu yégoon woon ak Daawuda. Ma nga ànd ak xalelu góor bu ndaw. ³⁶ Mu ne xaleem ba: «Dawal te foral ma fitt yi may sànni.» Xale ba daw, mu soqi ag fitt, mu jiitu ko. ³⁷ Xalelu góor ba agsi fa fittu Yonatan ga dal, Yonatan dellu ne ko: «Ée! Fitt gi nekkul nee ca wàlla?» ³⁸ Mu waxati ko ca kaw ne ko: «Ayca waay, gaawal gaaw, bul taxaw!» Xale ba for fitt ya, dellu ca njaatigeem Yonatan. ³⁹ Xale bu góor ba xamu ca dara, Yonatan ak Daawuda rekk a xam lu mbir ma wund. ⁴⁰ Yonatan nag jox xale bu góor ba ay gànnaayam, ne ko: «Dawal dellu dëkk ba, te delloo gànnaay yii.» ⁴¹ Xale bu góor ba dem, Daawuda génne fa mu làqu woon ca wet ga féete bëj-saalum, daldi sujjóotal Yonatan ñetti yoon, dëpp jëem fa suuf; ku nekk taf sa moroom ci sa bopp, ñu jooyoo; Daawuda sax moo gëna jooyati. ⁴² Yonatan ne Daawuda: «Demal ak jàmm, gannaaw ku nekk ci nun giñoo naak moroomam ci Aji Sax ji ne: “Na Aji Sax ji seede sama digganteek yaw ak sama diggante askan ak sa askan ba fàww.”»

21 ¹ Ba mu ko defee Daawuda dem, Yonatan dellu ca dëkk ba.

Daawuda dem na ca Ayimeleg

² Gannaaw ba loolu wéyee Daawuda dem dëkk ba ñuy wax Noob ca Ayimeleg °sarxalkat ba. Ayimeleg gatandu ko, di lox, ne ko: «Lu la taxa ñëw yaw kenn, te kenn àndul ak yaw?» ³ Daawuda ne Ayimeleg sarxalkat ba: «Buur dafa am lu mu ma sant ne ma: “Bu kenn xam lenn ci li ma la yónni, ak li ma la sant.” Te samay nit laa wara dajeel bérab. ⁴ Loo fi am nii? Su doon juróomi mburu sax, nga may ma, mbaa lu fi jàppandi rekk!» ⁵ Sarxalkat ba ne Daawuda: «Awma fi mburum neen de, waaye mburu mu ñu sellal a ngi fi. Na fekk nag sa nit ñi gëja ànd ak jigéen.» ⁶ Daawuda ne sarxalkat ba: «Jigéen kay àndunook moom nde dees nu ko aaye ci aw yoon naka jekk. Te it su may xareji, samay xarekat dañuy sell-lu. Su yónnent bi laajul woon sellal sax, nun nu ngi sell-lu, astamaak bi mu laajee sellal tey.» ⁷ Noonu sarxalkat ba jox ko

mburu ma ñu sellal, ndaxte mburu amu fa woon, lu moy mburu ma teewoon ci Aji Sax ji, te ñu jotoon ko faa jële, ba wuutal fa mburu mu bees.

⁸ Fekk na keroog am na jawriñu Sóol bu fa nekkoon, te yitte yu mu warlook Aji Sax ji téye ko fa. Ma nga tudd Doweg, dib Edomeen, te di njiital sàmmi Sóol.

⁹ Daawuda ne Ayimeleg: «Dencoo fi ab xeej mbaa saamar bu jàppandee? Ndax du saamar, du lenn ci samay gannaay lu ma indaale, ngir yónnentu Buur daa jampoon lool.» ¹⁰ Sarxalkat ba ne ko: «Xanaa saamarub Golyaat, waa Filisti ba nga reyoon ca xuru Ela. Xoolal, ma nga nee laxase ca ndimo la, ca gannaaw °xar-sànni ma. Soo ko béggee, jëlal, boobu rekk a fi ne.» Daawuda ne ko: «Aa! Boobu kay amul moroom, jox ma ko.»

Daawuda nax na léen

¹¹ Gannaaw loolu Daawuda fabu bésub keroog, di daw Sóol, dem ba ca Akis, buuru Gaat. ¹² Jawriñi Akis ya wax Akis ne ko: «Xanaa kii du Daawuda, boroom réew mi? Du kii a di boroom woy wa jigéen ña booleek um pecc, naan:

“Sóol a дума junniy noon,
Daawuda daane fukki junni”?»

¹³ Daawuda am nu mu dégge kàddu yooyu, ba tax mu ragal lool Akis, buuru Gaat. ¹⁴ Noonu muy def yëfi ku teqlikook sagoom ca seen kanam, di wéradi-wéradilu ca seen biir, di bindantu ca bunt ya ak a yuut, muy rogalaat ca kawaru sikkim ba. ¹⁵ Akis ne jawriñam ya: «Yéen xam ngeen ne kii ab dof la; ana lu ngeen ma koy indil doye? ¹⁶ Damaa ñàkk ay dof ba ngeen di ma yokkal lii, muy def yëfi dof fi sama kanam? Lu lii di wut sama biir kër?»

Daawuda jiite na gàngoor

22 ¹ Ba loolu amee Daawuda jóge Gaat, dem làquji ca biir xuntim Adulam. Magam yaak waa kër baayam ya yég ko, daldi ko fay fekki.

² Mboolem ña nekkoon ci njàqare it ak ña bor jiital ak ña am lu léen naqari,

ñoom ñépp dem dajeji fa Daawuda, mu doon seen njiit. Noonu lu wara tollook ñeenti téeméeri nit ànd ak moom. ³ Daawuda bàyyikoo fa dem Misper, ga ca diiwaanu Mowab. Mu wax buuru Mowab ne ko: «Rikk may ma, sama ndey ak sama baay dikk toog fi yaw, ba ma xam lu Yàlla namm ci man.» ⁴ Gannaaw gi Daawuda yóbbu waajuram ya ca buuru Mowab, ñu toog fa mboolem diir ba mu nekkee ca rawtu bu làqu ba. ⁵ Yonent Yàlla Gàdd ne Daawuda: «Bul toog fii nga làqu. Demal réewu Yuda.» Daawuda bàyyikoo ca, dem ca gottu Eret.

Sóol rey na sarxalkati waa Noob

⁶ Ci biir loolu Sóol dégg ne gis nañu Daawuda ak ña mu àndal. Ma nga fekk Sóol toog ca ker garabu tamaris, ga ca Gibeya ca kaw tund wa. Mu ñàbb xeejam, jawriñam yépp taxaw wër ko. ⁷ Sóol wax ak jawriñam yi taxaw wër ko, ne léen: «Yéen bokki Beñamin, dégluleen! Ndax defe ngeen ne doomu Yese jee leen di jox ay tool ak i tóokëri reseñ, yéen ñépp, mbaa mu fal leen, ngeen di njiiti kureeli junniy xarekat ak njiiti kureeli téeméer? ⁸ Xanaa looloo waral ngeen mànkoo yéen ñépp, di ma fexeel? Du kenn ci yéen sax ku ma yégal ne sama doom fasante na °kóllëreek doomu Yese. Du kenn ci yéen ku ma xalaat mbaa mu artu ma boog ne ma, sama doom a ngi xabtal sama surga Daawuda ci sama kaw, ba mu di ma tëru nii tey!»

⁹ Fekk na Doweg, Edomeen baa nga bokk taxaw ak jawriñi Sóol ya. Doweg ne Sóol: «Gis naa doomu Yese ja, mu dikk dëkk ba ñuy wax Noob ca Ayimeleg, mi Ayitub di baayam. ¹⁰ Ayimeleg seetal na ko ci Aji Sax ji, may na ko mu lekk, te jox na ko saamarub Golyaat waa Filisti ba.» ¹¹ Buur woolu Ayimeleg, °sarxalkat, ba Ayitub di baayam, mook mboolem bokki baayam ya doon sarxalkati Noob googu; ñu bokk dikk ca Buur, ñoom ñépp. ¹² Buur ne: «Yaw doomu Ayitub, déglu ma fii!» Mu ne ko: «Maa ngi lay dégg, sang bi.» ¹³ Sóol ne ko: «Li nga ma def nag, di ma fexeel, yaak doomu Yese ji, di ko may mu lekk, jox kob saamar, seetal ko ci Yàlla, ba muy fippu, di ma tëru nii tey?»

¹⁴ Ayimeleg ne Buur: «Ana sa surga yii ba ñu daj, ku la nangule ni Daawuda mii, di sa goro, yaw Buur, jiite sa dag yi, ñu nawloo ko lool ci sa biir ëtt bii?»
¹⁵ Ndax keroog laa ko jëkka seetal ci Yàlla? Yàlla buma la fexeel! Dëgg waay, Buur sama sang, bu ma tuumaal maak kenn ci sama waa kër baay, ndax kat sang bi, du lenn lu ma xam ci mii mbir.»
¹⁶ Buur ne ko: «Dees na la rey moos yaw Ayimeleg, yaak sa waa kër baay yépp.»
¹⁷ Ba mu ko defee Buur ne dagam ya ko dar: «Ayca, reyleen sarxalkati Aji Sax jii, gannaaw ñoom it dañoo far ak Daawuda. Yégoon nañu ne mu ngi daw te xamaluñu ma ko.»
dagi buur ya nag baña xàcci seen loxo jëme ca sarxalkati Aji Sax ja.
¹⁸ Buur ne Doweg: «Ayca yaw, fàddal sarxalkat yii!»
Doweg Edomeen ba fàdd sarxalkat yi, ba rey bés sub keroog juróom ñett fukki sarxalkat ak juróom (85), ku ci nekk di sol °xar-sànnim wëñ gu èccu.
¹⁹ Mu teg ca rey mboolem waa Noob, dëkku sarxalkat ya, saamar jaar ca kaw góor ak jigéen, boole ca gone ya, ba ca ñay nàmp ak nag yaak mbaam yaak gàtt ya.

²⁰ Teewul Abiyatar rawe ca, daw fekki Daawuda. Abiyatar mooy ku góor ka Ayimeleg di baayam, Ayimeleg, Ayitub ay baayam.
²¹ Mu wax Daawuda ne ko Sóol reylu na sarxalkati Aji Sax ja.
²² Daawuda ne Abiyatar: «Xamoon naa bés sub keroog ne gannaaw Doweg Edomeen baa nga fa woon, du ñàkk moos mu nettli ko Sóol. Man mii maa gàddu sa bakkani waa kër baay gépp.»
²³ Waaye toogal fii ci man, te bul ragal dara. Ki lay wuta rey moo may wuta rey man itam. Soo nekkee fii ci man nag, mucch nga.»

Daawuda xettli na waa Keyla

23 ¹ Am na bés ñu wax Daawuda ne ko: «Waa Filisti de ña ngay xeex ak waa Keyla te ña ngay sèxëtoo peppum daggga ya.»
² Daawuda laaj Aji Sax ji ne ko: «Ndax ma dem xarejeek waa Filisti yii?»
Aji Sax ji ne Daawuda: «Demal kay xareek waa Filisti, xettli waa Keyla.»
³ Niti Daawuda ne Daawuda: «Waaw, ndegam nu ngi ci tiitaange fii ci Yuda, ana nu nuy deme Keyla, di xareek mboolooy waa Filisti?»
⁴ Daawuda dellu laaj Aji Sax ji, Aji Sax ji ne ko: «Doxal dem Keyla, ndax dinaa teg waa Filisti ci say loxo.»
⁵ Ba mu ko defee

Daawuda ànd ak i nitam dem Keyla, duma waa Filisti, yóbbu seen ug jur, daan léen jéll bu réya réy, daldi xettli waa Keyla.

⁶ Ba Abiyatar mi Ayimeleg di baayam dawee fekki Daawuda ca Keyla, ma nga woon ak xar-sànni ma^x.

⁷ Ci kaw loolu ñu wax Sóol ne ko Daawuda dem na Keyla. Sóol ne: «Kon de Yàlla teg na ko ci samay loxo, ndax moo tëj boppam, ba mu duggee ci biir dëkk bu bunt yay tëje ràpp.» ⁸ Ba loolu amee Sóol woo mbooloom xareem mépp, ñu ànd dem Keyla, gawi fa Daawudaak i nitam. ⁹ Daawuda dégg ne Sóol a nga koy fexeel njekkar. Mu wax ak Abiyatar °sarxalkat ba ne ko: «Indil xar-sànni mi.» ¹⁰ Noonu Daawuda ne: «Éy Aji Sax ji, yaw Yàllay Israyil sama Boroom, dégg naa déy, Sóol a ngi waaja ñëw Keyla gii, tas-si dëkk bi ndax man. ¹¹ Ndax kilifay Keyla dinañu ma jàpp, jox ko? Boroom bi, ndax li ma dégg ñu naan Sóol a ngi ñëw, dëgg la? Éy Aji Sax ji, Yàllay Israyil, sama Boroom, ngalla wax ma!» Aji Sax ji ne: «Sóol dina ñëw.» ¹² Daawuda ne ko: «Ndax kilifay Keyla dinañu ma jàpp, maak samay nit, jox Sóol?» Aji Sax ji ne ko «Waawaaw.» ¹³ Daawuda fabu mook i nitam, ñu toll ci juróom benni téeméer, daldi bàyyikoo Keyla, di dal fu nekk. Ñu wax Sóol ne ko Daawuda dawé na Keyla, Sóol fomm yoonam.

¹⁴ Ci kaw loolu Daawuda nekk ca xunti yu ruqe ya ca màndiñ ma, toog foofa ca tund, wa ca màndiñu Sif. Sóol di ko seet bés bu nekk, waaye Yàlla tegul Daawuda cay loxoom. ¹⁵ Gannaaw gi Daawuda yég ne Sóol waajal na yoon wu mu ko nara reye; fekk Daawudaa nga fa mu nekkoon ca Orsa ca màndiñu Sif. ¹⁶ La ca topp Yonatan doomu Sóol ju góor ja, dem Orsa ca Daawuda, di ko ñaax ngir mu gëna dëgërloo Yàlla. ¹⁷ Mu ne ko: «Bul ragal dara. Sama loxol baay Sóol du la laal. Yaw yaay doon buuru Israyil, ma di sa bummi. Sama baay ci boppam xam na loolu.» ¹⁸ Ci biir loolu ñu feddli seen °kóllère ñoom ñaar fa kanam Aji Sax ji. Daawuda des Orsa, Yonatan ñibbi këram.

^x 23.6 *xar-sànni ma*: dañu ko daan seete ci Aji Sax ji.

Sóol topp na Daawuda

¹⁹ Ba loolu amee waa Sif dem Gibeya ca Sóol ne ko: «Xanaa yégo ne Daawudaa nga ca sunu biir? Ma nga ca xunti yu ruqe ya ca Orsa, ca kaw tundu Akila, fa féete màndiŋ ma bëj-saalum. ²⁰ Kon Buur, saa yoo bëggee ñëw rekk, ñëwal. Nun, sang bi, noo koy teg ci say loxo.» ²¹ Sóol ne léen: «Yal na leen Aji Sax ji barkeel ndax yég ngeen ma. ²² Léegi demleen, xoolaat bu baax; xamleen fu mu jaare, ba gis bérab ba ak ku ko fa gis, ndax xamal nañu ma ne ku ñora ñor la. ²³ Seetleen ba gis fa mu mana làqu te délsi fii ci man, indil ma lu leer. Su ko defee ma ànd ak yéen, te su Daawuda nekkee ci gox bi, dinaa topp tàmkan ci biir làngi Yudeen ñi ba ñu daj.»

²⁴ Noonu waa Sif jiiŋuji Sóol ca Sif. Fekk na Daawudaak i nitam a nga woon ca joor ga ca màndiŋu Mawon, fa féete màndiŋ ma bëj-saalum. ²⁵ Sóol ak i nitam tàmbli koo seet. Ba ñu ko waxee Daawuda, mu dem ba ca doj wa, làquji ca màndiŋu Mawon. Sóol yég ko, toppi ko ca biir màndiŋu Mawon. ²⁶ Sóol a nga ca kaw tund wa, di yéeg gii wet, Daawudaak i nitam bartaloo wet ga ca des, gaawtu di wéy ngir récc Sóol. Naka la Sóol ak mbooloom dem bay wër-ndombo Daawuda ak i nitam, nar léena jàpp, ²⁷ ndaw dikk ca Sóol ne ko: «Dikkal gaaw, waa Filisti song nañu réew ma.» ²⁸ Sóol bàyyi Daawuda, ma mu doon dàq, ngir dem dajejeek waa Filisti. Looloo waral turu bérab boobu di Sela Amalekot (mu firi doju Rawukaay).

Daawuda gën na Sóol

24 ¹ Ci kaw loolu Daawuda bàyyikoo foofa, dali ca xunti mu ruqe ma ca Engedi. ² Sóol xarejeek waa Filisti, ba ñëw rekk, ñu ne ko: «Daawuda de, ma nga màndiŋu Engedi.» ³ Sóol ànd ak ñetti junniy xarekat yu mu tàmne ci mboolem °bànni Israyil, di rébb Daawudaak i nitam, ba jub tundi Sikket ya. ⁴ Mu dem ba tollook ngéddi xar yu feggook yoon wa, am xunti nekk foofa, mu dugg ca biir di suturlu. Fekk na Daawudaak i nitam a nga woon ca xunti ma, ca biir-a-biir.

⁵ Ba mu ko defee àndandooy Daawuda ya déey Daawuda ne ko: «Xoolal bésub tey jii la la Aji Sax ji doon wax, ba mu la nee: “Jàppal, maa la tegal sab noon ci say loxo, def ko lu la neex.”» Daawuda yoot ndànk, dagg lafu mbubbum Sóol te yégu ko. ⁶ Ba loolu amee fitu Daawuda récc ndax la mu dagg lafu mbubbum Sóol. ⁷ Mu ne àndandoom ya: «Yal na ma Aji Sax ji musal ci wuta rey sama sang, bi Aji Sax ji °fal, di yékkati sama loxo jëme ci moom, ndax Aji Sax ji moo ko fal.» ⁸ Kàddu yooyu la Daawuda dankaafu nitam ña, tere léena dal ca kaw Sóol, ba Sóol jóge ca xunti ma, dem.

⁹ Daawuda nag génn xunti ma, ba noppi woo Sóol ne ko: «Éey, Buur sama sang!» Sóol geesu; Daawuda sukk, sujjóot, dëpp jëem fa suuf, ¹⁰ daldi wax Sóol ne ko: «Lu waral ngay déggal nit ñi la naan: “Moytul, Daawuda lu bon la la naral.” ¹¹ Gis nga tey jii, yaw ci sa bopp, ni la Aji Sax ji tege ci samay loxo ca biir xunti ma. Digal nañu ma ne ma, ma rey la, waaye dama laa bàyyi. Dama ne duma yékkati sama loxo mukkk jëm ci yaw miy sama sang, ndax Aji Sax jee la fal. ¹² Baay, xoolal, xoolal rekk lii jóge ci sa mbubb; mu ngii ci sama loxo, ma dagge ko ci sa mbubb te reyuma la. Xamal rekk te nangu ne defuma lu bon te fippuwuma, tooñuma la it. Waaye yaw yaa ngi may rëbb, ngir jël sama bakkan. ¹³ Yal na Aji Sax ji àtte sama digganteek yaw. Yal na ma Aji Sax ji feyul ci yaw, waaye du sama loxoo lay laal. ¹⁴ Mooy lañu léeb bu yàgg rekk ne: “Ku bon, mbon rekk.” Man nag sama loxo du la laal. ¹⁵ Te sax Buur, yaw boroom Israyil, lu la taxa jóg di dàqe? Xaj bu dee bu mel ni man, yées aw fel. ¹⁶ Aji Sax ji dina nu àtte, ba dogal li war sama digganteek yaw. Yal na ma geesu rekk te taxawu ma. Yal na ma xettleek yaw, ba wàcce sama tuuma.»

¹⁷ Ba Daawuda waxee Sóol kàddu yooyu, Sóol ne: «Ndaxam loolu sama baatu doom Daawudaa de!» daldi ne yikkët jooy. ¹⁸ Mu ne Daawuda: «Yaa am dëgg moos, ndax yaw defal nga ma njekk, man ma def la lu bon! ¹⁹ Yaa ma wax njekk gi nga ma defal bésub tey; Aji Sax ji teg ma ci say loxo, te reyuloo ma. ²⁰ Ana kuy jekku noonam, wacc ko mu dem ak jàmm? Yal na la Aji Sax ji fey bu baax li nga ma defal bésub tey jii. ²¹ Xoolal, xam naa ne dinga doon buur moos, te dees na dëj nguuru Israyil ci say loxo. ²² Waaye giñal ma ci Aji

Sax ji ne doo fàllas sama askan wi may wuutu, te doo raafal sama tur ci sama biir waa kër baay.»²³ Ba mu ko defee Daawuda giñal Sóol loolu, Sóol ñibbi kërám, Daawuda ànd ak i nitam, dellu ca xunti mu ruqe ma.

Samiyel saay na

25 ¹Gannaaw ba loolu wéyee Samiyel faatu, Israyil gépp daje, dēj ko, denc ko ca kërám ca Raama. Daawuda nag fabu, wuti màndiŋ Paran.

Nabal gântal na Daawuda

²Jenn waay a nga woon ca dëkk ba ñuy wax Mawon. Amoon na alal foofa ca dëkk ba ñuy wax Karmel, te barele woon na lool. Amoon na ñetti junniy xar ak junniy bëy. Ma nga woon Karmel di watlu ay xaram.^y ³Waa jaa nga tuddoon Nabal, soxnaam di Abigayil. Ndaw su amoon xel la te taaru, waaye jëkkëram ja bokk ca giiru Kaleb di ku ñàng te soxor. ⁴Ci biir loolu Daawuda dégge ca màndiŋ ma ne Nabal a ngay watlu ay xaram. ⁵Mu yebal fukki xale yu góor ne léen: «Demleen ca Nabal ca Karmel, ngeen jottali ko sama nuyooob jàmm. ⁶Waxleen ko ne ko Daawuda nee: “Fekkeel déwén te wér, yaak sa waa kër, te lépp lu bokk ci yaw ànd ak wér. ⁷Dégg naa ne watkati jur yaa nga ca seen liggéey foofa ci yaw. Ba say sàmm dendeek nun, defunu léen dara lu bon. Diir ba ñu toog Karmel yépp du lenn lu bokk ci ñoom lu ñu léen jëlal. ⁸Laajal rekk say surga, dinañu la ko wax. Kon ngalla yéwéneel ma sama xale yu góor yii gannaaw dañoo yemook bésu mbégte te di say surga. Ngalla baay, baaxe léen loo am, ñu bokk kook man Daawuda.”»

⁹Noonu ndawi Daawuda ya dikk, jottali Nabal kàddu yooyu yépp ci turu Daawuda. Ñuy négandiku. ¹⁰Nabal ne léen: «Ana kuy Daawuda? Kuy doomu Yese sax? Jaam yu baree ngii tey di dawé ñoom ñépp ca seeni sang. ¹¹Ana luy ndeyi may jël saab dund ak samam ndox, boole kook yàppi jur, gi ma rendil samay watkati jur, di ko jox ñu ma xamul fu ñu bàyyikoo?» ¹²Ba loolu amee ndawi Daawuda ya walbatiku ñibbi. Ba ñu dikkee yegge Daawuda kàddu

^y 25.2 Xari waa penku dañuy bare kawar gu ñuy wat ak a ëcc, di ci defar ag wëñ.

yooyu yépp, ¹³ Mu ne gaayam ña: «Ràngooleen seeni saamar, yéen ñépp.» Ñu rànqoo seeni saamar ñoom ñépp, Daawuda rànqoo bosam. Lu tollook ñeenti téeméeri góor a ànd ak Daawuda, ñaar téeméer des ca seeni denc.

Soxnas Nabal def nag muus

¹⁴ Ci biir loolu kenn ca surga ya wax Abigayil, soxnas Nabal ne ko: «Áa, Daawuda yebal na ay ndaw yu jóge ca màndiq ma, di yóbbante sunub sang ab nuyoom, waaye moom de da léena ñàkke kersa. ¹⁵ Ndaxam nit ñooñu de baaxoon nañu ci nun lool. Soxorewuñu nu, te la nu nekk ca àll ba dend ak ñoom lépp du lenn lu ñu nu jèlal. ¹⁶ Ñoo doon sunub kiiraay, feg nu guddi ak bëccëg, di nu aar la nu nekk ak ñoom lépp di sàmm sunuy gàtt. ¹⁷ Léegi seetal, ba xam loo ci mana def, ndax musibaa ngi yoot sunu sang, mook waa këram gépp. Moom nag dafa naqari deret, ba maneesula wax ak moom.

¹⁸ Ba mu ko defee Abigayil gaaw sàkk ñaar téeméeri mburu, ak ñaari mbuusi biiñ, ak juróomi gàtt yu ñu defar, ak juróomi natti peppum mbool, ak téeméeri danki reseñ yu wow, ak ñaar téeméeri danki figg, boole ko sëf ci ay mbaam. ¹⁹ Mu ne ay surgaam: «Jiituleen ma, maa ngi topp ci yéen.» Nabal jëkkër ja nag, ndaw sa waxu ko ci dara. ²⁰ Naka la ndaw sa dawal mbaamam, làqoo mbartalu tund wa, di wàcc ca xur wa, ndeke Daawudaa nga ànd ak i nitam jëm ca moom; mu ne pemm ca ñoom. ²¹ Fekk na Daawuda di wax bay daane ne: «Kasara de laa doon wottoo mboolem alali nit kii ci màndiq mi, ba lennam réerul, ngir dama koo ji njekk, mu fey ma lu bon. ²² Yal na ma Yàlla teg mbugal mu gëna tar ndegam dinaa wacc kenn kuy góor ku bokk ci waa jii, bët di ko sete.» ²³ Abigayil séen Daawuda, daldi gaaw wàcc mbaam ma, sukkal ko, dëpp jëwam fa suuf. ²⁴ Naka la ne fëlëñ ca tàñki Daawuda, ne ko: «Sang bi, maay tegoo tooñ gi, man donj, di la siyaare tey ñaan, nga may ma, ma wax la, nga dégg. Ngalla sang bi, déglul kàddu yi ma lay wax. ²⁵ Sang bi, bul déglu muk Nabal mu bon mii. Tur a wuyu boroom, nde Nabal la tudd, muy tekki ndof, te moom la nekke. Man nag sang bi, gisuma woon nit ñi nga yebal, yaw sang bi. ²⁶ Léegi nag sang bi, ak sama digganteek Aji Sax ji, kiy

dund, nga fekke tey: gannaaw Aji Sax ji tere na laa rotal bakkan, di feyul sa bopp, yal na say noon bokk ak Nabal mii demin, ñook mboolem ku la nara lor, yaw sang bi. ²⁷ Te it sang bi, sarica bii laa la indil, di la ko siyaaree; nañu ko jox ñi topp ci yaw rekk, sama sang. ²⁸ Ngalla jéggal ma tooñ gi, man sab jaam, ndax bir na ne Aji Sax ji dina defal sa askan nguur gu sax dàkk, sang bi, ngir xarey Aji Sax, ji nga sasoo. Yal na njubadi tumurànke ci say jëf, sa giiru dund gépp. ²⁹ Bu ñu la doon dàq di la wuta rey sax yal na Aji Sax ji sa Yàlla wattu sa bakkan, sang bi, boole ko ci limu bakkan yi wara dund. Waaye bakkan bu la noonoo, yal na ko sànk ni doj wu mbaq sànni. ³⁰ Keroog bu la Aji Sax ji defalee mboolem lu baax la mu la dig, ba fal la, nga jiite Israyil déy, sang bi, ³¹ du njàqare ju lay dikkal mukki di feesal sab xol, ndax doo réccu loo doon rotale bakkan ci neen, mbaa loo doon feyul sa bopp, sang bi. Rikk kilifa gi, bu la Aji Sax ji mayee ndam, nanga ma fàttliki, man sab jaam.»

³² Daawuda wax Abigayil ne ko: «Cant ñeel na Aji Sax ji, Yàllay Israyil, moom mi la yebal bésub tey jii, nga dajeek man. ³³ Yal na sa xalaat bii barkeel, te yaw it nga barkeel, ndax yaa ma teree rotal bakkan bésub tey jii, di feyul sama loxol bopp. ³⁴ Lu ko moy de, giñ naa ci Aji Sax ji Yàllay Israyil jiy dund, moom mi tax loruma la, soo ma gaawewul woon, dogale ma, du kenn kuy góor moos ku bokk ci Nabal, ku ñu doon wacc ba bët di ko sete.» ³⁵ Noonu Daawuda nangoo ca loxol ndaw sa la mu ko indil ne ko: «Ñibbil ak jàmm ca sa kër. Dégg naa sa kàddu te nangul naa la.»

Nabal dee na; Daawuda dikk

³⁶ Ba mu ko defee Abigayil dellu ca Nabal, fekk ko ca biir kër ga. Ndeke Nabal a nga ca xawaare ju réy, mbete buur. Ma nga neex deret, màndi lool nag. Loolu tax Abigayil waxu ko dara ba bët set. ³⁷ Ca suba sa Nabal giif, soxnaam sa wax ko la xew lépp, fit wa récc ca biir dënn ba, yaram wa dee goyy niw doj. ³⁸ Ñu teg ca lu tollook fukki fan, Aji Sax ji fàdd Nabal, mu dee. ³⁹ Ba Daawuda dégge ne Nabal dee na, da ne: «Cant ñeel na Aji Sax ji walla, moom mi ma àtteek Nabal mi ma sewal. Tere na ma, man jaamam, ma def lu

bon, te moom Aji Sax ji walbati na mbonu Nabal, këpp ko ca kaw boppam.» Ba loolu amee Daawuda yónnee ca Abigayil, di ko labat. ⁴⁰ Surgay Daawuda ya dem ca Abigayil ca Karmel, wax ko ne ko: «Daawudaa nu yónni fi yaw, ngir bëgg laa jël, ngay soxnaam.»

⁴¹ Abigayil daldi sukk, dëpp jëëm fa suuf ne léen: «Ma ne, seen ub jaam laa. Nangu naa leena jaamu, di raxas seeni tànk, yéen sama surgay sang ba.» ⁴² Ci kaw loolu Abigayil ne ñokket, war mbaamam, juróomi surgaam yu jigéen topp ca, mu ànd ak ndawi Daawuda ya, daldi dem, doon soxnaam.

⁴³ Daawuda jëloon na itam Ayinowam mu Yisreel, ñuy wujje. ⁴⁴ Fekk na Sóol jël doomam ja ñuy wax Mikal te doonoon soxnas Daawuda, may ko Palti, waa Galim ba Layis di baayam.

Daawuda gënati na Sóol

26 ¹ Gannaaw loolu waa Sif demaat ca Sóol ca Gibeya ne ko: «Xanaa yéguloo ne Daawudaa nga làqu ca tundu Akila, fa janook màndiñ ma?» ² Sóol dem ba ca màndiñu Sif, ànd ak ñetti junniy ñeyi xarey Israyil, di fa rëbb Daawuda. ³ Ba mu ko defee, Sóol dal ca kaw tundu Akila, janook màndiñ ma, ca wetu yoon wa. Daawuda nag toog ca màndiñ ma. Ba Daawuda xamee ne Sóol toppsi na ko foofa, ⁴ daa yónni ay ndaw yu ko nemmikujil, ba mu wóor ko ne Sóol agsi na. ⁵ Daawuda daldi dem fa Sóol dal, ba gis fa Sóol tēdd, mook Abner, ma Ner di baayam te mu jiite mbooloom xarem Sóol. Sóol a nga tēdd ca digg dal ba, mbooloom xare ma wër ko.

⁶ La ca topp Daawuda laaj Ayimeleg Etteen ba, mook Abisay ma Seruya di yaayam, te mu bokk ak Yowab. Mu ne léen: «Kuy ànd ak man dem ca biir dal ba, fa Sóol?» Abisay ne ko: «Man maay ànd ak yaw.» ⁷ Daawuda ànd ak Abisay guddi, ba fa xarekat ya dal. Gisuñu ku moy Sóol, mu tēdd di nelaw ca digg dal ba. Xeejam a nga sampe fa suuf, féeteek bopp ba; Abner ak xarekat ya tēdd wër ko. ⁸ Abisay ne Daawuda: «Yàlla de teg na sab noon ci say loxo guddig tey jii. Bàyyil rekk ma daaj ko xeej bi benn yoon fi suuf. Duma ko jam ñaari yoon!» ⁹ Daawuda ne Abisay: «Déet, bu ko rey. Du kenn ku loxoom dal

ci kaw ku Aji Sax ji °fal te yoon dabu ko.» ¹⁰ Daawuda teg ca ne ko: «Giñ naa ci Aji Sax ji, kiy dund, Aji Sax ji ci boppam moo koy дума. Yaar àppam jot mu dee, mbaa mu dem xare, dee ca. ¹¹ Waaye yal na ma Aji Sax ji musal ci jéema lor ku Aji Sax ji fal. Nanu jël xeej bi féeteek bopp bi rekk ak njaq li def ndox, nu dem.» ¹² Noonu Daawuda jël xeej baak njaq, la def ndox, féeteek bopp ba. Ñu daldi dem te kenn gisul, kenn yégul, kenn yewwuwul, ndax ñépp a ngay nelaw nelaw yu xóot yu léen Aji Sax ji sol.

¹³ Ba loolu amee Daawuda jàll ba ca geneen wet ga, taxaw nag ca kaw tund wa, dàndanteek ñoom lu sore. ¹⁴ Mu àddu ca kaw, wax ak mbooloo ma, ñook Abner doomu Ner, ne léen: «Abner, doo ma wuyu?» Abner ne ko: «Yaw yaa di kan bay tanqal Buur?» ¹⁵ Daawuda ne Abner: «Danga dul góor yaw? Ku fiy sa moroom ci Israyil? Ana lu waral wattuwuloo Buur, sab sang? Am na ci xarekat yi ku ñëwoon bóomsi Buur, sab sang. ¹⁶ Li nga def nii de baaxul. Giñ naa ko ci Aji Sax ji, kiy dund, dee ngeen yelloo, yéen ñi wattuwul seen sang, bi Aji Sax ji fal! Xoolal bu baax, ana xeeju Buur, mook njaq li def ndox te féete woon ak boppam?»

¹⁷ Ci kaw loolu Sóol xàmmi baatu Daawuda ne ko: «Ndaxam loolu sama baatu doom Daawudaa de?» Daawuda ne ko: «Sama baat a kay, Buur, samab sang,» ¹⁸ daldi cay teg ne ko: «Lu waral lii, sang bi; loo may rëbbe, man sab jaam? Ana lu ma def ak luy samag tooñ? ¹⁹ Ngalla Buur, sama sang, déglul, ma ñeme laa wax kàddu yii, man sab jaam: su fekke ne Aji Sax ji moo la xiir ci jógal ma, yal na ci nangu sarax, jéggal ma. Waaye su fekke ne ay nit la, yal na léen Aji Sax ji alag fi kanamam, ndax dàq nañu ma tey, xañ ma sama wàll ci cér bi Aji Sax ji joxe, mu mel ni dañu ma ne: “Demal jaamuji yeneen yàlla.” ²⁰ Man de yàlla bu sama bakkan rote àll fu soreek Aji Sax ji. Te sax xanaa buuru Israyil du ma jógal, man mii yées aw fel? Mbete bu doon rëbb cokkeer ca tund ya!»

²¹ Noonu Sóol ne: «Bàkkaar naa de! Ngalla Daawuda doom, ñibbsil, ndax dootuma la fexeel lu bon, gannaaw yaa wormal sama bakkan guddig tey! Ma ne, li ma def yëfi dof la, te juum naa lool sax.» ²² Daawuda ne ko: «Xoolal

Buur, sa xeej a ngii, na ko kenn ci sa xale yu góor yi jëlisi. ²³ Aji Sax ji mooy yool ku nekk njubteem ak kóllëreem, ndax Aji Sax ji teg na la tey jii ci sama loxo, waaye bëggumaa lor ki Aji Sax ji fal. ²⁴ Ni ma wormaale sa bakkan tey jii nag, yal na ko Aji Sax ji wormaale sama bakkan bii, te xettlee ma ni ci gépp njàqare.» ²⁵ Sóol ne Daawuda: «Daawuda doom, Yàlla nanga barkeel. Dinga def ay jaloore déy, te dinga am ndam moos!» Ba mu ko defee Daawuda dem yoonam, Sóol walbatiku ñibbi.

Daawuda làquji na ca waa Filisti

27 ¹ Waaye Daawudaa nga naan ca xolam: «Bés a ngi ñëw de, Sóol dina ma bóom. Li gën ci man daal, du lenn lu moy dawa daw ba ca réewu waa Filisti, ba Sóol bañ maa rëbbati ci Israyil gépp, ma daldi rëcc.» ² Ba loolu amee Daawuda ànd ak juróom benni téeméeri nit ña ko topp, dem ca buuru Gaat, di Akis mi Mawog di baayam. ³ Daawuda toog ca Akis foofa ca Gaat, mook ay nitam, ku ci nekk ak njabootam. Mu nekk faak ñaari soxnaam ya, di Ayinowam ma cosaano Yisreel ak Abigayil mu Karmel, soxnas ndem-si-yàlla si Nabal. ⁴ Ba ñu waxee Sóol ne ko Daawuda daw na dem Gaat, Sóol jógatul di ko rëbb.

⁵ Daawuda nag ne Akis: «Ngalla yéwéne ma, may ma fi ab gox ci dëkki àll bii, ma man faa dëkke; ndax man sab surga laa, warumaa bokk dëkk ak yaw ci péeyu buur. ⁶ Noonu Akis jox ko bésub keroog dëkk ba ñuy wax Siglaag. Moo tax Siglaag di moomeelu buuri Yuda ba tey jii. ⁷ Diir ba Daawuda toog ca àllub waa Filisti ya, at la ak ñeenti weer.

⁸ Ci biir loolu Daawuda ànd ak i nitam dem, di song Gesureen ñaak Giraseen ñaak Amalegeen ña. Mooy ña dëkkoon bu yàgg-a-yàgg ca réew mooma, ba ca Sur, jàpp réewu Misra. ⁹ Saa yu Daawuda songaan gox ba, du ca wacc kuy dund, du góor, du jigéen, waaye day lël jur gu gudd ak gu gàtt, ak mbaam yaak giléem ya, boole ca ay yére. Su ko defee mu walbatiku, dellu ca Akis. ¹⁰ Bu ko Akis laajaan ne ko: «Fu ngeen lële woon tey?» Daawuda ne ko: «Xanaa wetu Negew ca Yuda,» mbaa «Xanaa wetu Negew ca Yerameeleen

ña,» mbaa mu ne ko: «Xanaa wetu Negew ca Keneen ña.» ¹¹ Moo tax du góor mbaa jigéen ju Daawuda masa bàyyi mu dund, di ko indi Gaat, ndax ragal ñu nettli lu jëm ca ñoom, naan nàngam ak nàngam la ñoom Daawuda def. Noonu la jàppoo woon mboolem diir ba mu dëkk ca àllu Filisti. ¹² Akis nag amoon na kóolute ca Daawuda, ndax da doon wax ci xelam naan: «Kii de bokki °bànni Israyilam a ko siba sib, ba du doon lu moy sama surga ba fàww.»

28 ¹ Jamono yooyu la mboolooy xarey waa Filisti daje ngir xareek Israyil. Akis ne Daawuda: «Xanaa war ngaa xamal sa bopp xéll ne man ngay àndal ci xare bi, yaak say nit?» ² Daawuda ne Akis: «Baax na sang bi, dinga gisal sa bopp li ma mane.» Akis ne ko: «Waaw kay, samab dag laa lay def fàww.»

Sóol seetluji na ca gisaanekatu Endor

³ Loolu fekk na Samiyel faatu, Israyil gépp dëj ko, denc ko ca Raama, dëkkam ba. Fekkoon na Sóol dàq ñiy seete nit ñu dee ak boroom rawaan yiy gisaane, ñu génn réew ma.

⁴ Noonu waa Filisti daje, dali ca dëkk ba ñuy wax Sunem; Sóol ànd ak °bànni Israyil gépp, dali ca Gilbowa. ⁵ Sóol nag gis mbooloom xarem waa Filisti, fit wa rëcc ndax tiitaange ju réy. ⁶ Mu seetlu ci Aji Sax ji, waaye Aji Sax ji wuyuwu ko, du ci gént, du ci jumtukaayu seet bi ñuy wax Urim, du ci kàddug yonent. ⁷ Sóol wax ay jawriñam ne léen: «Seetal-leen ma jigéen juy seete nit ñu dee, ma seetluji ci moom.» Jawriñ ya ne ko: «Xanaa jigéenu gisaanekat ba ca Endor.»

⁸ Ba mu ko defee Sóol soppi col, ngir baña feñ, ànd ak ñaari nit ag guddi ba ca jigéen ja, ne ko: «Gaawal gisaaneel ma ci ab rawaan, te indil ma ku dee ki ma lay tudd!» ⁹ Waaye jigéen ja ne ko: «Yaw xam nga li Sóol def. Dàq na ñiy seete nit ñu dee ak boroom rawaan yiy gisaane yépp, ñu génn réew mi; kon loo may fiire, nar maa reylu?» ¹⁰ Sóol giñal ko ci Aji Sax ji ne ko: «Giñ naa ci Aji Sax ji, kiy dund, deesu la mbugal mukki ci mbir mii.» ¹¹ Jigéen ja ne ko: «Ku ma lay indil?» Mu ne ko: «Indil ma Samiyel.»

¹²Naka la jigéen ja gis Samiyel, daldi yuuxu ca kaw-a-kaw ne Sóol: «Ndeke yaay Sóol! Yaw kay, danga maa nax!» ¹³Buur ne ko: «Na sa xel dal, loo gis?» Jigéen ja ne Sóol: «Gis naa rawaan buy génne fa suuf.» ¹⁴Mu ne ko: «Nu mu mel?» Mu ne ko: «Góor gu mag la. Mu ngi génn, sol mbubb mu gudd.» Sóol xam ne Samiyel la, daldi sukk, sujjóot, dëpp jëëm fa suuf. ¹⁵Samiyel ne Sóol: «Ana loo may yékkatee nii, di ma sonal?» Sóol ne ko: «Damaa nekk ci njàqare lu réy. Waa Filistee ngi xareek man, te Yàlla dëddu na ma. Wuyootu ma, du ci kàddug yonent, du ci gént. Moo tax ma woo la, ngir nga wax ma lu may def.» ¹⁶Samiyel ne ko: «Loo may laaj, gannaaw Aji Sax ji dëddu na la, ba noonoo la? ¹⁷Aji Sax ji defal na la la mu waxoon lu jiitu, ma jottali ko, te Aji Sax ji foqati na nguur gi ci say loxo, jox ko sa jegeñaale, muy Daawuda; ¹⁸ndax déggaloo Aji Sax ji te mataluloo mbugal mu tar ga Aji Sax ji tegoon Amalegeen ña. Loolu moo tax Aji Sax ji mbugal la nii. ¹⁹Te itam Aji Sax ji dina la booleek Israyil teg ca loxol waa Filisti. Nègëni ëllëg dinga ma fekkxi yaw, yaak say doom. Te it Aji Sax ji dina teg mbooloom xarem Israyil ci loxol waa Filisti.»

²⁰Sóol nag jekki ne dàll fa suuf, tàlli ñareet, tiitaange ju réy jàpp ko ndax kàdduy Samiyel yooyu. Te it amul woon genn kàttan, ngir lekkul woon bëccëg ba yépp ak guddi ga. ²¹Jigéen ja dikk, gis Sóol mu jàq lool. Mu ne ko: «Aa, sang bi, man de déggal naa la. Jaay naa sama bakkan, def li nga ma sant. ²²Waaye déglu ma sang bi, nangul ma rekk, ma may la tuuti, nga lekk, ba am doole, doora topp saw yoon.» ²³Sóol bañ, ne ko: «Déedéet, lekkuma!» Waaye nitam ña soññ ko, ñook jigéen ja, ba mu déggal léen. Mu jóg fa mu tēddoon ca suuf, toog ca kaw lal ba. ²⁴Jigéen ja gaaw rey sēllu wu mu yafaloon ca kër ga; sàkk sunguf, not ko, lakk ca mburu mu amul lawiir. ²⁵Ba mu ko defee mu taajal ko Sóol, mook i nitam, ñu lekk, ba noppi bàyyikoo fa guddig keroog.

Waa Filisti dàq nañu Daawuda

29 ¹Gannaaw ga mboolooy xarey waa Filisti yépp daje nañu ca Afeg. Israyil dal ca wetu bētu ndox ba ca Yisreel. ²Kàngami waa Filisti yaa

ngay dox jiiitu, ànd ak seeni kureeli téeméeri xarekat ak i kureeli junni. Daawudaak i nitam ànd ak Akis, féete gannaaw. ³ Kilifay waa Filisti ya ne: «°Ebrë yii, lu ñu fiy def?» Akis wax ak kilifay waa Filisti ya ne léen: «Xanaa du Daawuda, ma doon liggéeyal Sóol, buuru Israyil? Nekk naak man lu ëpp at, te gisuma ci moom sikk, ba mu teqlikook Sóol, ba bés sub tey jii.» ⁴ Kilifay waa Filisti ya mere Akis ne ko: «Dàqal waa jii, mu dellu ca gox ba nga ko sédd. Moom warula xareendook nun, lu ko moy mu walbatiku ci biir xare bi, dal ci sunu kaw. Akay gaawa jubook sangam Sóol, su dogee sunuy bopp, nun ñii!» ⁵ Xanaa du Daawuda mi ñuy woy tey fecc, naan:

“Sóol a дума junniy noon,
Daawuda daane fukki junni”?»

⁶ Ci kaw loolu Akis woo Daawuda ne ko: «Giñ naa ci Aji Sax ji, kiy dund, won nga ma kóllère, te doon naa am mbégte lool, soo bokkoon ci mbooloom xare mi; ndax bés ba nga dikkee fi man ba tey jii, gisuma sikk ci yaw. Waaye sa teewaay neexul kàngami waa Filisti yi. ⁷ Kon nag waññikul dem ak jàmm te baña def lu neexul kàngami waa Filisti.

⁸ Daawuda ne Akis: «Lu ma def, sang bi, ak loo ma gisal lu la neexul, bés ba ma ñëwee fi yaw ba bés sub tey jii, ba tax manumaa xarejeek say noon, yaw Buur, sang bi?» ⁹ Akis ne Daawuda: «Dara! Xam naa ne neex nga ma lool ba mel ni ku ma Yàlla yónnee. Waaye kilifay waa Filisti dañu ma ne doo ànd ak nun ca xare ba. ¹⁰ Kon teelala fabu ëllëg, yaak sa surgay sang yi nga àndal, te bu bët setee ngeen teela dem.» ¹¹ Noonu Daawuda teela fabu ca ëllëg sa, mook i nitam, bàyyikoo fa, dellu réewu waa Filisti, waa Filisti ñoom jëm Yisreel.

Daawuda toppi na Amalegeen ña

30 ¹ Ba Daawuda ak i ñoñam àggee Siglaag, ca gannaaw ëllëg sa la. Fekk na Amalegeen ña song bëj-saalumu Yuda ak Siglaag; dal ca kaw Siglaag, lakk ko, ² jàpp jigéen ña mu fa fekk, mag ak ndaw. Reyuñu ca kenn, waaye dañu léena yóbbaaale, dem seen yoon. ³ Ba Daawudaak i nitam agsee Siglaag, fekk nañu mu lakk ba jeex; seeni soxnaak seeni doom, góor ak jigéen,

ñu jàpp léen njaam. ⁴Daawudaak mbooloo ma mu àndal nag di yuuxook a jooyoo, ba amatuñu doole ju ñu jooye.

⁵Ñaari soxnay Daawuda lañu jàpp, ñuy Ayinowam mu Yisreel ak Abigayil, ma doon soxnas ndem-si-yàlla si Nabal, waa Karmel ba. ⁶Ba loolu amee Daawuda jàq lool, ndax mbooloo maa nga doon wax ne dañu koy dóor ay doj ba mu dee. Booba mbooloo ma mépp a nga ànd ak naqaru xol, ndax seen doom yu góor yaak seen doom yu jigéen ya. Waaye Daawuda dëgërloo Yàllaam Aji Sax ji rekk. ⁷Ci biir loolu Daawuda wax ak Abiyatar °sarxalkat, ba Ayimeleg di baayam, ne ko: «Indil ma °xar-sànni mi.» Abiyatar indil Daawuda xar-sànni ma. ⁸Daawuda laaj Aji Sax ji, ne ko: «Ndax ma topp mbooloom yàqkat yii? Ndax dinaa léen dab?» Mu ne ko: «Toppleen, dinga léen dab moos, te it dinga jot say ñoñ déy.

⁹Ba mu ko defee Daawuda ànd ak juróom benni téeméeri nitam ña, dem ba ca xuru Besor, mu am ñu fa des. ¹⁰Daawuda daa ànd ak ñeenti téeméeri nit, ñokkli, ñaar téeméeri nit des fa, ndax dañoo loofoon, ba manuñoo jàll xuru Besor. ¹¹Ci biir loolu ña ànd ak Daawuda yem ca jenn waayu Misra ci àll bi, daldi koy indi ba ci Daawuda. Ñu may waa ji mburu mu lekk, may ko ndox mu naan. ¹²May nañu ko danku figg ju wow ak ñaari danki reseñ, mu lekk, doora leqliku. Fekk na lekkul, naanul diiru ñetti guddi ak ñetti bëccëg. ¹³Daawuda laaj ko ne ko: «Foo jóge ak kuy sab sang?» Mu ne ko: «Waa Misra laa, di jaamub jenn waayu Amalegeen. Sama sang daf maa wacc bëkk-démb, ba ma woppee. ¹⁴Lël nanu wetu Negew ca diiwaanu waa Keret ña, ak lenn ca diiwaanu Yuda, ak wetu Negew ca diiwaanu Kaleb, te lakk nanu Siglaag.» ¹⁵Daawuda ne ko: «Ndax man nga maa yóbbu ba ca mbooloom yàqkat yooyu?» Mu ne ko: «Giñal ma ci Yàlla jëkk ne, doo ma rey, te doo ma delloo ca sama sang; kon dinaa la yóbbu ba ca mbooloom yàqkat yooyu.»

¹⁶Ba fa waa ja yóbbu Daawuda, gisuñu lu moy nit ñu ne wesar ca àll ba bépp. Ña ngay lekk ak a naan, di mbumbaaye mboolem alal ju bare ja ñu lële réewu waa Filisti ak réewu Yuda. ¹⁷Ci kaw loolu Daawuda di xeex ak ñoom njël ba ca ëllëg sa ca ngoon. Kenn rëccu ca, lu moy ñeenti téeméeri xale yu

góor yu war ay giléem, daw. ¹⁸Daawuda nangu mboolem lu Amalegeen ña jëloon, nanguwaale ñaari soxnaam ya. ¹⁹Dara lu bokk ci ñoom rawul. Mag ñaak ndaw ñaak seen doom yu góor ñaak seen doom yu jigéen ak alal ja ak mboolem lu ñu léen jëlaloon. Lépp la Daawuda delloosi. ²⁰Daawuda daa jël mboolem jur gu gudd ak gu gàtt, nitam ña dàq, ñu jiitu juru Amalegeen ña, te naan: «Xool-leen rekk li Daawuda lël!»

Daawuda gore na

²¹Ba mu ko defee Daawuda dikk ba ca ñaar téeméeri nit ña loofoon ba manuñu koo topp, te ñu bàyyi woon léen ca xuru Besor. Ñooña génn di gatandu Daawuda ak ña mu àndal. Daawuda ñëw ba ca ñoom, jàmmanteek ñoom. ²²Waaye mboolem ñu bon ñaak sagaru nit ña woon ca biir niti Daawuda ña, ne léen: «Gannaaw ñii ànduñu woon ak nun, dunu bokk ak ñoom alal ji nu nangu. Xanaa ku nekk ci ñoom jël jabaram ak i doomam rekk te dem.» ²³Daawuda ne léen: «Déet bokk yi, buleen def noonu ci li nu Aji Sax ji jox, ndax aar na nu, ba teg ci sunu loxo mbooloom yàqkat yi daloon ci sunu kaw. ²⁴Xel nanguwul loolu benn yoon! Na ku xarejeek ku desoon ca denc ya, yem ak sa moroom cér.» ²⁵Bésuub keroog la Daawuda dogalal loolu waa Israyil, ñuy àttee noonu ba tey jii.

Daawuda sédd na njiiti Yudeen ña

²⁶Daawuda nag dellu Siglaag, daldi yónnee ca lël ja magi Yuda ña doon ay xaritam. Mu ne léen: «Saricaa ngii, bu ma leen indil, mu jóge ca la ñu lël ca noonu Aji Sax ji.» ²⁷Yónnee na ca magi Betel ak Ramot Negew ak Yatir ²⁸ak Arower ak Sifmot ak Estemowa ²⁹ak Rakal, ak magi dëkki Yerameeleen ña ak Keneen ña, ³⁰ak magi Orma ak Bor Asan ak Atag ³¹ak Ebron ak mboolem waa gox ya mu jaaroon, mook i nitam.

Lu jëm ci mujug Sóol

31 ¹Ci biir loolu waa Filisti di xeex ak Israyil, ba dàq °bànni Israyil, ñu daw. Ñu bare tēdd dee ca tundu Gilbowa. ²Waa Filistee nga tonjal

Sóol, mook doomam yu góor, ba rey ay doomam yu góor, di Yonatan ak Abinadab ak Malkisuwa. ³Xare ba nag gëna mettee fa Sóol féete, fittkat ya jekku ko, jam ko bu metti^z.

⁴Ba loolu amee Sóol wax kay gàddu ngànaayam ne ko: «Boccil sa saamar, jam, mu féll. Lu ko moy yéefar yii dinañu ma jam te dinañu ma torxal.» Kay gàddu ngànaayam bañ, ndax daa ragaloon lool. Sóol fab saamar ba, daaneel boppam ca kaw ñawka ga. ⁵Kay gàddu ngànaayu Sóol gis ne Sóol dee na, moom it mu daaneel boppam ca kaw saamaram, dee topp Sóol. ⁶Noonu Sóol dee bésub keroog, mook ñetti doomam yu góor ak kay gàddu ngànaayam ak nitam ñépp.

⁷Ci kaw loolu bànni Israyil, ya dëkke woon ca wàllaa xur wa, ak ña ca wàllaa dexu Yurdan gis ne xarekati Israyil daw nañu te Sóol ak i doomam dee nañu, ñu daldi daw, genta seen dëkk. Waa Filisti nag dikk toog fa.

⁸Ca èllëg sa, ba waa Filisti dikkee, di futtisi ña dee, ña nga fekk Sóol ak ñetti doomam yu góor, ñu tēdd ca tundu Gilbowa. ⁹Ñu dog boppu Sóol, jël gannaayam, ba noppi yónnee ay ndaw, ñu wër réewu Filisti mépp, ngir yégle la xew ca seen biir kër tuur ya ak ca seeni bokk. ¹⁰Ba mu ko defee ñu denc gannaayi Sóol ca seen biir kër tuur ya ñuy wax Astàrt^a, ba noppi wékk néew ba ca miiru dëkk ba ñuy wax Bet San.

¹¹Ba waa Yabes ga ca Galàdd déggee la waa Filisti def Sóol, ¹²seen jàmbaar yépp a fabu, topp guddi ga gépp ba Bet San. Noonu ñu wékke néewu Sóol ak néewi doomam yu góor ca miiru Bet San, doora ñibbi Yabes, boole fa néew ya, lakk. ¹³Gannaaw loolu ñu for seeni yax, suul ca ron garabu tamaris ga ca Yabes, daldi woor diiru juróom ñaari fan.

^z 31.3 *jam ko bu metti*: am na ñu ko tekkee nii: *muy lox ndax tiitaange*.

^a 31.10 *Astàrt*: seetal ci 7.3.

Leeral yi

Astàrt: Moo doon tuur mu jigéen mi gënoona màgg ci tuuri Kanaaneen ñi.

Ñu yaakaaroon ne moo jagoo wàllu sèy, te mooy giiraal. Moo doon jabaru tuur mi ñuy wax Baal.

Baal: Moo doon tuur mi gëna màgg ci tuuri waa Filisti. Waa dëkk bu mag bu nekk amoon nañu seen tuur mu ñuy wax Baal, mu doon tuuru dëkk ba. Kon Baal yu baree amoon. Tur wi di firi «sang bi» mbaa «boroom bi,» ñu jàpp ne moo moom lépp lu ñu sàkk, di nangul jur geek tool yi. Diiney Baal daa laajoon ay nit ñuy jaay seen bopp fa ñuy jaamoo Baal, te loolu di lu Aji Sax ji sib lool.

bànni Israyil g-: Israyil mooy tur wa Yàlla jox Yanqóoba, doomu Isaaxa, di sētu Ibraayma. Ñi soqikoo ci Yanqóoba lañuy wooye bànni Israyil mbaa Yawut. Ñoo def fukki giir ak ñaar, di xeet yi soqikoo ci doomi Yanqóoba. Mboolem ci aaya yi ñuy dendale giiru Yuda gi ci bëj-saalumu réewum Israyil ak fukki giir yi ci bëj-gànnaru Israyil, saa yu ñu nee «Israyil» ci yooyu aaya, fukki giir yi rekk a tax ñuy wax. Giiru Simeyon ci giiru Yuda lañu ko boole, ndaxte giiru Simeyon seen céru suuf a ngi woon ci biir suufas giiru Yuda.

bérabi manggalukaay y-: Bérabi manggalukaay yi ay bérab yu nit ñi taamu wona manggalale la, muy yéefar yi, di bànni Israyil. Lu ci ëpp ay bérab yu kawé la daan doon, waaye man na baña kawé itam. Su dee yéefar yi, ñu di ca jaamu seeni xërëm; su dee bànni Israyil ñoom, ñu di ca jaamu seen Yàlla Aji Sax ji. Gannaaw ba Suleymaan tabaxee ca Yerusalem kër Yàlla gu ñuy manggalale Aji Sax ji, bérabi manggalukaay yooya ay tuurukaay rekk lañu mujj doon.

diw: Diw lañu daan fale sarxalkat yi ak buur yeek yonent yi. Diw gi ñuy fale, sarxalkat ya daan nañu léen laalal ci diwu pal gi, tabbe léen ko, ñu sasoo liggéey ba.

Ebrë b-: Ebrë, am na ñu koy wax Ibraan ba tey. Yonent Yàlla Ibraayma Ebrë la woon. Xeet wi soqikoo ci Ibraayma te sètoo ci Yanqóoba, xeet woowu lañuy wooye Ebrë. Seen làkk mooy ebrë mbaa ibraan. Tur woowu la jaambur ya daan wooye bànni Israyil.

fal: Ki mu fal mooy ku ñu masa fal buuru Israyil. Gannaaw gi, daan nañu ko wooye it sarxalkat bu mag bu ñu tabb. Loolu di wone ne Yàlla tànn na ko ci sas bu ñu wara féetewoo. Ki ñu fal muj na doon tur wu ñu sédde buur biy texeel doom aadama, ñu di ko wooye ba tey Almasi bi. Almasi, baatu ebrë la, di tekki “ki ñu fal.’ Kooku am na ay yonent yu yégle woon dikkam ci téerey kóllère gu jëkk gi.

gaal g-: Gaal gi ñuy wax fii waxande la, wu ñu denc àlluwa, ya ñu bind yoonu Yàlla te yonent Yàlla Musaa jottali ko. Gaal googu doon misaal teewaayu Aji Sax ji ci biir màggalukaay bi ci digg mbooloom. Li waral ñu tudde ko gaalu kóllère ga mooy Yàlla daa joxoon Musaa àlluway xeer yooyu, bind ca yoon wa lal kóllère ga mu fas ak ñoom. Li waral ñu tudde ko gaal ga seede sa dence, mbaa gaal ga àlluway seede sa dence, moo di àlluwa yooyu seede la woon ca la Yàlla santaane. Bu gaal ga masaana teew bérab, loolu day firndeel ne Yàlla teewal na fa leeram ngir mbooloom boppam.

gaalu Aji Sax j-: Seetal: **gaal g-**

gaalu kóllèreg Aji Sax j-: Seetal: **gaal g-**

gaalu Yàlla g-: Seetal: **gaal g-**

kóllère g-: Kóllère doon na dox diggante nit ak moroom ma, mu mel ni diggante Yonatan ak Daawuda (1.Samiyel 18.3). Doxoon na ba tey diggante Yàllaak nit. Ci Mbind mu sell mi mboolem kóllère yi Yàlla fasal nit ñu ngi aju ci kóllèrem ak Ibraayma mi mu digoon ne ko: « Te dinaa feddli sama kóllère, gi ci sama diggante ak yaw, yaak sa askan, muy kóllère guy sax maasoo maas ba fàww. Dinaa doon sa Yàlla, yaak sa askan.» (Njálbéen ga 17.7; 2.Buur ya 13.23).

Sarax y-: Sarax yi ñuy wax fii, Yàlla lañu koy jagleel. Bànni Israyil amoon nañu xeeti sarax yu bare: ay saraxi yéene ak ay saraxi sañul-bañ ak sarax su ñuy tuural Yàlla ak saraxu xalis ak saraxu pepp. Waaye li ci ëpp ay saraxi tuur deret la woon yu léen Yàlla tegoon, ngir seen njéggalu bàkkaar. Su ko defee ñu mana dëkke jokkook moom, Yàlla ju sell ji, ndax saraxu deret ja. Am na ci ay sarax, Yàlla da ciy xamal bànni Israyil ne peyug bàkkaar mooy dee, te deewu jur, gi ñuy sarxal, njot la ci boroom sarax bi. Bu loolu weesoo, deretu sarax dina fóot sobes bàkkaar itam, muy sobes suy topp nit mbaa lenn ci jumtuwaayi màggalukaay ba.

sarax suy lakk ba jeex: Sarax la su kenn dul lekk dara. Dañu koy lakk muy saxar, ba jeex, jagleel lépp Yàlla.

saraxu cant ci biir jàmm: Sarax la su ñu daan sante Yàlla, ndax li mu léen di nangul, di léen barkeel te di léen jàmmal. Jur lay doon gu ñuy séddale ñetti cér. Benn bi, ñu lakkal ko Aji Sax ji ci sarxalukaay bi, ba mu jeex. Benn bi, sarxalkat yi féetewoo ko. Ñetteel bi, ki sarxe lekk, mook waa këram.

saraxu peyug tooñ: Sarax la su ñuy sàkkoo njéggal, muy dim kuuy mu nit kiy rendil Yàlla mbaa su dee alal ju mu wara delloo, da ko cay teg ba noppi tegaat ca juróomeelu céru alal jooju muy delloo.

sarxalkat b-: Ab sarxalkat njiitu diine la bu sasoo di rendil jaamukat yi seeni sarax. Muy yéefar yi di bànni Israyil, ku ci nekk amoon na ay sarxalkatam yu leen di taxawal ca kanam ka ñu gëm, mu dim tuur su dee yéefar yi, mbaa muy Aji Sax ji, su dee bànni Israyil.

sarxalukaay b-: Jumtukaay la bu mel ni taabal, ñu di ca rendi ay sarax. Biir kër Yàlla ga nag ñaari sarxalukaay a fa nekkoon: benn bi ñuy lakke jur gu ñu rendi, ak bi ñuy taale cuuraayu sarax. Sarxalukaayu jur gi dafa mel ni waxande wu amul kubéer. Mu ànd ak ub caaxam, ñu di ca teg matt ma ñuy lakke jur ga.

Leeral yi

waxyu: Wax lay doon, ju ab yonent di wax, ci ndigalal Yàlla. Leeleeg bu ci ab yonent tolloo, day mel ni ku daanu leer.

xar-sànni m-: Mbubbu jaamukaay la, mu sarxalkat biy sol, kiiraayal dënn ba tege ca kaw. Kiiraay li xeetu jiba la ju daan def jumtukaay yu sell, yi ñuy seete, ba xam li Yàlla namm. Jombul ceetin wa mel ni ab tegoo bant.

xaymab ndaje m-: Ba bànni Israyil nekkee ca màndiŋ ma, moo doon seen màggalukaay bu ñu mana wekki, yóbbu. Fa la Yàlla daan taseek Musaa te fa la Yàlla taamu woona wone ne mu ngi teew ci digg mbooloom mi mu goreel.

Fireekaay bi

faagaagal Rey ay nit mbaa mala, ba ñu jeex tàkk. *Bu Tabaski jotee, xar yépp lañuy faagaagal.*

far Mooy jeexal tàkk.

giif Soo meree, ba mer ma jeex, sa mer giif na.

giir Mooy barele ay doom ak i sët.

joor g- Suuf su wow, su amul ndox. Ndox du fa taa, day dem ca xur wa.

Waa Bawol ay joor-joor lañu. Amuñu dex, amuñu géej.

kàngam b- Kilifa la ci dëkk.

làng g- Ni ñu seddalee ag mbokk ci Israyil, amoon na fukki giir ak ñaar, giir gu nekk ak i làngam, làng gu nekk aki këram, kër gu nekk ak i njabootam.

lël Lël sab noon, mooy nangu alalam gannaaw boo ko dumaa cib xare.

Misra m- Mooy réew mi ñuy wax Esibtë tey.

nebbon b- Gerees la.

pakk b- Juntukaay la bu xarekat daan ñàbb, di ko aare boppam. Jamonoy tey takk-der yi dinañu ko faral di ñàbb bu ñuy jànkoon teek gàngoor.

rëbb Mooy dëddu gu ànd ak móolu, di jur alkànde.

saamar b- Xeetu jaasi la, bu ñaari wetam ñaw.

sëllu w- Nag wu ndaw la.

xunti m- Doj la wu def pax, ba nit man cee dugg.

